

TARTU ÜLIKOOL

FILOSOOFIATEADUSKOND

Germaani, romaani ja slaavi filoloogia osakond

Aimi Tedresalu

VÄIKE INGLISE-EESTI SELETAV SÕNASTIK SOOLISE
VÕRDÕIGUSLIKKUSE TEEMAL

Magistripjekt

Juhendaja: Krista Kallis

TARTU 2010

SISUKORD

SISSEJUHATUS	3
VÕRDÕIGUSLIKKUSE ARENG	5
VÕRDÕIGUSLIKKUS EESTIS	8
SÕNASTIKU SÕNAVALIKU KRITEERIUMID	10
TÄHELEPANEKUD JA PROBLEEMID	11
INGLISE-EESTI SÕNASTIK VÕRDÕIGUSLIKKUSE TEEMAL	13
EESTI-INGLISE INDEKS	47
KOKKUVÕTE	62
SUMMARY	63
KASUTATUD KIRJANDUS	64

SISSEJUHATUS

Minu magistriprojekti eesmärk on esitada valik soolise võrdõiguslikkuse põhimõisteid inglise-eesti keelesuunal. Tegemist on seletava sõnastikuga, seega on enamikele mõistetele antud lisaks eestikeelsele tõlkevastele ka lühiselgitus.

Teema valik on kantud autori isiklikust huvist kõnealuse teemavaldkonna vastu ja idee selline sõnastik koostada tekkis praktilisest vajadusest ingliskeelseid tekstiallikaid lugedes. Nimelt ilmnes, et eestikeelne terminoloogia on küllaltki lünklik ja ebaühtlane. Paljudele sõnadele puuduvad emakeelsed tõlkevasted (*Africana womanism*) ja olemasolevad tõlkevasted varieeruvad erinevates allikates (nt *gender analysis* on tõlgitud nelja erinevat moodi). See asjaolu ei pruugi küll ilukirjandusliku teksti lugemisel ja mõistmisel niivõrd oluline olla, kuid näiteks euro- ja teadustekstide tõlkimisel on terminoloogiline ühtlus väga vajalik. Eestikeelse terminoloogia ebaühtlust on märkinud ka teisedki võrdõiguslikkuse ja feminismi teemaga tegelejad, näiteks kogumiku Võtmesõnad: [10 sammu feministliku uurimiseni] eesti tõlke toimetajad Mirjam Hinrikus ja Epp Ehasalu. Nende sõnul tuli toimetamisel kooskõlastada nii erinevate tõlkijate visioonid kui leida vasted tervele hulgale eesti keeleruumis veel kinnistumata või olematutele mõistetele. Sellegipoolest nendivad ka toimetajad, et kõnealuses kogumikuski esineb varieerumist samade mõistete vastete osas (nt taastootmine – reproduktsioon – uuendamine; tootmine – loomine). Lisaks tuleb märkida, et kogumiku Võtmesõnad artiklid on tõlgitud meie sugulaskeelest soome keelest ja, nagu toimetajad ka ise märgivad, on teatud osa feministlikust teadusloomest toimunud aga hoopis prantsuse või itaalia keeles ja et mõnikord loetakse nende keeleruumidega olemuslikult seotud ideid inglise keele vahendusel. Seega võivad eestikeelsete feministlike mõistete loomega kaasnevad sisulised lüngad olla kohati päris ulatuslikud (Koivunen, Liljeström: 5). Sama tõdeb ka Anu Laas oma magistriväitekirjas (Laas 2000: 10).

Kuigi mõlemad osutatud allikad pärinevad 2000. aastate algusest, ei ole autori hinnangul ka kümme aastat hiljem ühtne terminoloogia veel välja kujunenud. Nagu eespool viidatud, esineb samade mõistete tõlkimisel erinevates allikates küllaltki palju erisusi. Kuna tegemist on Eestis aktuaalse teemaga ja seega peab autor olulisemaid mõisteid sisaldavat sõnastikku väga oluliseks. Seoses Eesti kuulumisega Euroopa Liitu ja sealse soolise võrdõiguslikkuse komisjoni tegevusega puutuvad nn eurotõlkijad sellealaste terminitega sageli kokku ja siiani ei ole olemas üldkasutatavat vastava valdkonna sõnastikku. Tavasõnastikes spetsiifilised mõisted sageli puuduvad ja terminite loendid on koondatud erinevatesse allikatesse. Autorile teadaolevalt on antud teemavaldkonnas ka varem sõnastikke koostatud, näiteks Jana Jalvi inglise-eesti soolise võrdõiguslikkuse sõnastik ja sotsiaalministeeriumi välja antud väike terminoloogiline sõnastik (100 mõistet naiste ja meeste võrdõiguslikkuse kohta). Jalvi sõnastik on koostatud aga 2002. aastal, pärast mida on lisandunud hulgaliselt uusi mõisteid, ning sotsiaalministeeriumi sõnastik keskendub vaid kitsale valdkonnale.

Eespool öeldut arvestades saavad käesolevat sõnastikku kui kompaktselt terminite allikat kasutada edukalt tõlkijad ja autor ise on seda juba Euroopa Parlamendi tekstide tõlkimisel kasutanud. Samuti võib sõnastik olla abiks ingliskeelsete teadustekstide ja ilukirjandusliku suunilusega tekstide lugejatele. Eelkõige teemavaldkonda mitte väga hästi tundvate lugejate jaoks on lisatud ka mõistete sisulised selgitused.

Magistriprojekti esimeses peatükis antakse ülevaade feminismi ja võrdõiguslikkuse arengust maailmas ja Eestis. Teises peatükis tuuakse välja sõnastiku sõnavaliku kriteeriumid. Kolmandas peatükis käsitletakse sõnastiku koostamisel tekkinud tähelepanekuid ja esile kerkinud probleeme. Neljas peatükk ehk sõnastikuosa sisaldab 312 ingliskeelset väljendit koos eestikeelsete tõlkevastete ja selgitustega. Pärast sõnastikuosa on esitatud eesti-inglise suuna sõnaloend ja kokkuvõte.

VÖRDÕIGUSLIKKUSE ARENG

Sõna *femina* pärineb ladina keelest ja tähendab naine. Seega on feminism midagi, mis on seotud naistega. Kuigi feminism kui selline on oma tegeliku alguse saanud Prantsuse revolutsioonist 1830. aastal, sai organiseeritud feminism hoo sisse alles Esimesel Naiste Konverentsil 1948. aastal Seneca Fallsis Ameerika Ühendriikides. Feminismi emaks peetakse Prantsuse filosoofi, romaanikirjanikku ja esseisti Simone de Beauvoir'i (1908-1986).

Kui feministliku liikumise algaastatel oli tegemist vaid poliitilisel tasandil liikumisega, siis hiljem suundus see ka ühiskondlike liikumiste muudele tasanditele. Nii Marx, Engels kui ka Lenin tunnistasid soolise ebavõrdsuse olemasolu, kuid nägid valitseva patriarhismi kukutamise võimalikkust üksnes naise töötamises ja sulandumises proletariaadi hulka. Klassivaba ühiskonna saabumisega oleks lahenenud iseenesest ka soolise ebavõrdsuse probleem, seda siiski „loomuliku“ tööjaotuse jätkumisega, kus naise osaks pidid olema köök, kodu ja lapsed (Holmes 1997:251). Feministliku liikumise esimene laine (19.-20. sajandi algus) tegeles põhiliselt naiste häälte kuuldavale toomisega ühiskonnas, sealhulgas naiste hääleõigusele valimistel. 1940-1950. aastatel sai selgeks, et riigil tuleks võtta osa naiste vastutusest perekonna ees enda kanda. Koos ametiühingutega võitles naisliikumine ühtse riikliku tervisekindlustuse eest, mis võimaldaks abi ka ühiskonna kõige väetimatele, ja tõenäoliselt ongi see möödunud sajandi naisliikumise üks võimsamaid saavutusi (<http://feminism.eserver.org/theory/feminist/Womens-Movement.html>).

1960-1970. aastad tõid maailmapilti feministliku liikumise teise laine, mis keskendus rohkem intellektuaalsele ja majanduslikule tasandile, muuhulgas kaasati feministlikku liikumisse ka lesbid. Need aastad tõid radikaalseid muutusi: feministid nõudsid õigust abordile, tasuta lastehoiuteenust ja võrdset palka meestega. Selleks ajaks oli naisliikumine tajunud, et ühinedes selliste suurte organisatsioonidega nagu Ametiühingud on nad võimelised saavutama ka suuri võite ja õigusi (näiteks hääletusõigus, mille saavutamiseks läks aega seitsekümmend aastat) (<http://feminism.eserver.org/theory/feminist/Womens-Movement.html>).

Feminismi kolmas laine (1990. aastate algus) tõi sisse mõistete *sex* (bioloogiline sugu) ja *gender* (sotsiaalne sugupool) määratlemise ja eristamise. Samuti hakati rohkem tähelepanu pöörama asjaolule, et feminism ei ole ainult valgete naiste õiguste kaitsmise liikumine. Siiski, nagu me praegusest ümbritsevast maailmast näha võime, on nii mõnedki feministide nõudmised siiani täitmata. Ometi võib samas ka tõdeda, et kõigele vaatamata näib tulevik lootusrikas: poliitilised parteid on hakanud aru saama naishäälte tähtsusest ja töölisliikumised avaldavad survet palga alammääradele (<http://feminism.eserver.org/theory/feminist/Womens-Movement.html>). „Feminism on nüüdisaja maailmas niisama möödapääsmatu teema nagu materiaalsete ja vaimsete ressursside ebavõrdne jaotuminegi. Taolisele olukorrale saab anda vaid ühe seletuse – see on võrdsete õiguste puudumisest tulenev ebavõrdsus.“ (Saluraid, 02/2003). „Tegelikult on feministlik liikumine olemuselt sotsiaalne, sest kõiki erineva rõhuasetusega feministlikke liikumisi läbib punase joonena küsimus naise staatusest ühiskonnas. Näiteks peab tänapäeval igaüks iseenesest mõistetavaks, et ta omab poliitilist õigust valida või ise valituks saada riiki juhtivatesse organitesse/esindustesse. See tähendab, et mees või naine osaleb ka ise kaudselt ühiskonda puudutavate otsuste tegemisel. Enam kui sajand tagasi andis just selle õiguse puudumine naistele küllaldase põhjuse nõuda valimisõigust võrdselt meestega.“ (Saluraid, 02/2003).

Tuntud feminismi teoreetik Maggie Humm on väitnud, et tänapäeval ei saa enam rääkida feminismist, vaid feminisidest. Olgugi, et kõik feminismi erinevad harud tunnistavad naiste allasurutust ühiskonnas, on nad põhjuste ja võimalike lahenduste väljapakkumisel erineval seisukohal. Kaasaegse feminismi raamistuses eristatakse kuut põhilist feminismivoolu:

1. **Liberaalfeminismi** arvates on naiste allasurutuse põhjuseks võimaluste ja hariduse puudumine. Lahendust nähakse nende võimaluste saavutamises haridus- ja majandusinstituutide kaudu. Liberaalfeminism lähtub eeldusest, et kui naistel oleks võrdne ligipääs konkurentsile, suudaksid nad ka edu saavutada. Kahjuks jätvad liberaalfeministid kõrvale struktuuriliste faktorite süstemaatilise analüüsi. Seega eeldavad nad, et sotsiaalseid barjääre saab ületada individuaalsete püüdluste ja valitsuse otsese sekkumise teel. Sealjuures ei arvesta nad sugugi võimalusega, et ühiskonnapoolne ja institutsionaalne diskrimineerimine võivad suuresti mõjutada individuaalseid valikuid.

2. **Marksistlik feminism** seob naiste allasurutust eraomanduse tekkega. Seega, naiste allasurutuse põhjused on otseselt seotud ühiskonna majandusliku korraldusega. Kapitalism asetab naised madalamatele positsioonidele, luues sellega tööturu segregatsiooni koos erineva palgaskaalaga. Marksistlikku feminismi eristabki teistest feminismivooludest asjaolu, et seal peetakse esmaseks allasurutuse vormiks kapitalistlikku või klassi rõhumist. Marksistliku feminismi voolu esindajad pakuvad olukorra parendamiseks majanduslikke lahendusi. Erinevalt liberaalfeminismist ei ole marksistliku feminismi rõhk mitte niivõrd individuaalsetel võimalustel, kuivõrd struktuurilistel teguritel. Ehk siis – ühiskonna struktuuri muutmine eeldab radikaalset sotsiaalset muutust majandusstruktuuris ja klassipõhise ebavõrdsuse kaotamist.

3. **Radikaalfeminism** näeb naiste allasurutuse põhjusena patriarhaalseid sotsiaalseid süsteeme. Seega tuleks naiste allasurutuse kaotamiseks muuta ühiskonna patriarhaalset struktuuri. Radikaalfeministide seisukohad:

- Naised on ajalooliselt esimene rõhutatud grupp;
- Naiste allasurutus esineb kõigis ühiskondades;
- Naiste allasurutus on kõige raskemini kõrvaldatav allasurutuse vorm, seega pole seda võimalik kaotada teiste sotsiaalsete muutustega (nagu näiteks klassiühiskonna likvideerimine);
- Tagajärjed, mis tekivad naiste allasurutusest, võivad olla veel teadvustamata;
- Naiste allasurutus annab kontseptuaalse mudeli kõigi allasurumise vormide mõistmiseks.

4. **Sotsiaalfeminism** näeb naiste allasurutuse peamiste põhjustena nii patriarhaalsust kui klassisüsteemi. Patriarhaalne kapitalism näeb naises vaid teisejärgulist kodanikku. Lahendusena näevad sotsiaalfeministid ühiskondlike institutsioonide radikaalseid sotsiaalseid muutusi.

5. **Kulturfeminismi** veendumuste kohaselt on naislikkus kõige soovitam inimkäitumise vorm. Seega eristab kulturfeministe teiste feminismivoolude esindajatest tõik, et nad määratlevad feminismi positiivses valguses. Kulturfeminismi eesmärgiks on luua eraldiseisev naiskultuur, mille iseloomustuseks oleksid feministlikud rituaalid, sümbolid ja uus keel.

6. **Poststruktuuriline feminism** on oma tähelepanu suunanud individuaalsetele lahendustele. Kuna naisel pole võimalik põgeneda ei „naisksolemise“ tõsifakti eest ega ka piirangute eest,

mida patriarhaalne ühiskond naistele seab, peab naine oma olukorra parandamiseks murdma end läbi sotsiaalsetest kitsendustest.

Kõigile eespool väljatoodud feminismi vooludele lisaks võib rääkida veel ka heaolufeminismist, mis näeb naiste rõhumise põhjusena emaduse alahindamist ja mitteväärtustamist.

Heaolufeminism leiab, et naiste olukorra parandamiseks tuleks luua sugupoolte täielik võrdõiguslikkus (<http://www.ut.ee/ABVKeskus/muu/Feminism.doc>).

Feminismi peetakse kaasaja üheks tähtsamaks majanduslikuks, sotsiaalseks ja esteetiliseks liikumiseks. Feministid ise rõhutavad, et liikumise eesmärk ei ole meeste vihkamine, vaid naiste õiguste rõhutamine.

Kuulsaid feministe:

Simone de Beauvoir - Prantsuse filosoof

Fredrika Bremer - Rootsi kirjanik

Mary Daly - Ameerika radikaalfeminist ja teoloog

Shulamith Firestone - Ameerika radikaalfeminist

Betty Friedan - Ameerika feminist

Emma Goldman - Leedu päritolu juudi anarhist, kirjanik

Luce Irigaray - filosoof

Julia Kristeva - Bulgaaria filosoof ja keeleteadlane

John Stuart Mill - Briti filosoof ja politoloog

Kate Millett - Ameerika kirjanik, kriitik

Emmeline Pankhurst - Briti feminist

Sylvia Pankhurst - Briti feminist

Gudrun Schyman - Rootsi poliitik

Valerie Solanas - Ameerika feminist ja kirjanik

Mary Wollstonecraft - inglise kirjanik

VÕRDÕIGUSLIKKUS EESTIS

Feminismi ajalugu Eestis ei ole pikk. Veel paarkümmend aastat tagasi feminismi Eestis – nagu enamikes postsotsialistlikes riikides – põhimõtteliselt ei eksisteerinud. 1990. aastate lõpus Eestisse jõudnud feministlik mõte oli sisuliselt sooline vaatenurk või postfeminism. Ühiskonna suhtumine antud teemal oli vaenulik, naeruvääristav, kahemõtteline või umbusaldav. Klassikalise Lääne feminismi pealetung ei kandnud idaeurooplaste kangekaelse suhtumise tõttu edu. „Hoolimata paljude muude läänelike nähtuste ülevõtmisest postkommunistlikes ühiskondades, kuulub feminism siiski nende liikumiste hulka, millel puudub siiani suurem kandepind. Veelgi enam: kuigi feministlik liikumine kui selline nendes riikides peaaegu et puudub, on tabanud feminismi nende maade avalikus arvamuses ka tugevad eelhoiakud ja halvustamine. Ka Eestis on feminism siiani jäänud rajuks sõimusõnaks, millest tunnevad end ohustatuna nii mehed kui naised.“ (Tali:2005).

Ühest küljest nähti Lääne naiste ideoloogiate pealetungi kolonisatsioonina, klassikalise näitena Lääne võimust Ida üle, mida aitas süvendada ka naisuurimuseks vajalike materiaalsete ressursside tagamine Lääne suguõdede poolt ja ca poole sajandi pikkune vahe teoreetiliste küsimuste uurima asumises. Oma osa oli kindlasti ka erineval ühiskondlikul ja ajaloolisel kogemusel. Nõukogude naise tööhõive oli kõrge ja avalikus elus osalesid nad aktiivselt. Samas oli naiste ühiskondlikus ja tööhõivealases positsioonis Lääne- ja Ida-Euroopas mitmeid sarnasusi: juhikohtadel oli naisi vähe ja nad koondusid teatud ametitesse; samuti maksti neile vähem palka ja nende töökoormus oli tihti suurem. Lääne feminismi mõtted ei sobinud sisuliselt siinsete ideoloogiatega. Kõige vastuvõetavamad olid liberalistliku feminismi ideed, mis rõhutavad naiste kodaniku- ja isikuõigusi olemasoleva ühiskondliku struktuuri raames. Samuti on iseloomulik, et inimesed klammerduvad majanduslike ja kultuuriliste vapustuste ajal traditsiooniliste väärtuste (kodu, pere) külge ja lihtsam oli süüdistada nende alustalade kõigutamises feminismi, kui vaadata kriitiliselt vanade mudelite ja traditsioonide transformeerimist uues kapitalistlikus ühiskonnas (Kivimaa 2000).

Eelmise kümnendi alguses meedias ja akadeemilistes diskussioonides valitsenud vihapursked feministliku liikumise nukrate perspektiivide üle postkommunistlikes riikides – sealhulgas ka Eestis – ei ole tänaseks veel alusetuks osutunud. On tõsi, et feministlik diskursus Eesti ühiskonnas on siiani jäänud akadeemiliste ringkondade ja kultuurikriitikute pärusmaaks ega ole vaadeldav liikumisena massi(teadvuse) tasandil. Tõepoolest, feminism ei võrdu Eesti kontekstis niivõrd naisliikumise, kuivõrd perspektiiviga, mida võivad ühiskonda analüüsides kasutada nii mehed kui naised (Mänd: 2005). Eesti praegusel arenguetapil kutsub soolise võrdõiguslikkuse edendamise kohustus sageli vastuseisu. Sellise suhtumise põhjused on erinevad. Eelkõige on need tingitud teadmiste ja informatsiooni puudumisest, eesmärkide väärarvestamisest, traditsioonilistest ja stereotüüpsetest hoiakutest soorollide suhtes, edule ja võimule orienteeritud väärtushinnangutest jne. Oma osa on ka ajalooetapil, mil deklaratiivse võrdsustamise sildi all devalveeriti nii võrdsuse kui inimõiguste mõistete sisulist tähendust. Vaatamata kõigele aetakse ikkagi ka Eestis kuidagimoodi „naisasja“, mille taga võib tuvastada „hiiliva feminismi“.

Nagu mistahes teised ühiskondlikud ja kultuuriliikumised, on ka feminism tulnud Eestisse pealtnäha matkimise kaudu. Lääne eeskujul on ka Eestis loodud palju uuemaaegseid naisseltse. Lääne suguõdedelt imporditakse ideid, on omandatud uus keel ja laienenud maailma mõistmise horisont. On hakatud märkama seksuaalset ahistamist, ebaõiglast palgapoliitikat ja alistamist läbi

ülistamise. Lisaks sellele on hakatud nägema ka kümneid ja sadu kultuuriniidistikke, mis ei lase muutustel toimuda isegi siis mitte, kui need ka oleksid suuremale osale naistest kasulikud.

1995. aastal loodi Tartu Ülikooli juurde sugupooleuurimise rühm. 1997. aastal Tallinna Ülikooli juurde loodud Eesti Naisuurimus- ja Teabekeskus ENUT on aga esimene naiste teabekeskus Eestis. See on iseseisev, mittetulunduslik, valitsusväline organisatsioon, mille põhieesmärk on edendada soolist võrdõiguslikkust kõigis ühiskonnaelu valdkondades. ENUT-i tegevus hõlmab ka sooliste küsimustega seotud informatsiooni kogumist, korrastamist ja kättesaadavaks tegemist (tegutseb nais- ja sugupooleuuringute alase raamatukoguna) ning seminaride ja konverentside korraldamist. Ajakirjanduses on feminismi teemat tutvustanud end valvefeministiks nimetav Barbi Pilvre, kelle seisukohaks on, et akadeemiline feministlik ühiskonnakriitika ja –teooria (naisuurimus) ning ühiskonnas muutuste läbiviimine tuleks hoopis lahus hoida. 1995. aastal toimus Eesti esimene feministliku kunsti näitus ja 1998. aastal Balti- ja Põhjamaade esimene naisuurimuskonverents Riias.

Olulisemateks tõlketeosteks võib pidada 1997. aastal ilmunud Beauvoiri teost „Teine sugupool“ (tlk Mare Mauer ja Anu Tõnnov), kogumikku „Pandora laegas“ (tlk Katrin Kivimaa, Reet Varblane, Selve Ringmaa, Riina Kaljusmaa, Hanno Soans) ning Evely Fox Kelleri teost „Mõtisklusi soost ja teadusest“ (tlk Milrjam Hinrikus). Samuti on eesti keelde tõlgitud Virginia Woolfi ja Susan Sontagi ning uuema generatsiooni esindajatest on kõige märkimisväärsem kindlasti Sofi Oksanen.

Eesti Vabariigi Riigikogus on esindatud ka erakondade naisühendused:

- Eesti Keskerakond – Naiskogu KENA
- Eestimaa Rahvaliid (ERL) – Naisühendus EPP
- Erakond Eestimaa Rohelised (EER) – Tartu Linna ja Maakonna Naiskogu ERTDA
- Isamaa ja Res Publica Liit (IRL) – IRL Naiskogu
- Reformierakond – Naisteühendus NaiRe
- Sotsiaaldemokraatlik Erakond (SDE) – Naiskogu KADRI

Naiskogude üldisemateks eesmärkidesks on demokraatia arendamine, naiste igakülgne harimine ja poliitikasse kaasamine. Lisaks eneseharimisele tegelevad naisorganisatsioonid veel heategevuse, sotsiaalsete probleemide leevendamise ning teiste „naiselike ja pehmete“ teemadega. „Artiklikogumikus „Teel tasakaalustatud ühiskonda“ (2000) selgitatakse muuhulgas, et Euroopa Liidus peetakse soolist võrdõiguslikkust üldiseks hüveks ning selle saavutamiseks rakendatakse erinevaid meetmeid – seadusandlikke, poliitilisi ja sotsiaalmajanduslikke. Ka Eesti on rahvusvaheliste lepingutega ühinedes võtnud endale kohustuse soolist võrdõiguslikkust edendada, kuid tegelikkuses pole ebavõrdsuse kaotamiseks ja võrdõiguslikkuse arendamiseks Eestis veel mingeid otsuseid vastu võetud.“ (Klefeld, 2004).

SÕNASTIKU SÕNAVALIKU KRITEERIUMID

Kuna tegemist on väikese seletava sõnastikuga, ei ole eesmärk esitada kõik teemaga seotud mõisted. Teema on väga laiaulatuslik ja ka selle piirid on hägused. Soolise võrdõiguslikkuse mõisted on tihedalt seotud teiste võrdõiguslikkuse valdkondadega: rassiline võrdõiguslikkus, klassikuuluvus, seksuaalne orientatsioon.

Käesolevasse sõnastikku on koondatud põhiliselt nelja liiki mõisteid. Esiteks on ära toodud levinumad feminismivoolud. Teiseks on antud olulisemad kaasaegsed soolise võrdõiguslikkusega seotud mõisted majanduslikul, sotsiaalsel ja poliitilisel tasandil (nt *gender audit*, *vertical segregation*). Kolmandaks sisaldab sõnastik võrdõiguslikkuse üldmõisteid (nt *parity democracy*, *politics of difference*). Neljandaks on keskendunud naise kui traditsiooniliselt rõhutuma sugupoolega seotud väljenditele (*human rights of women*, *trading in women and children*).

Sõnavaliku alus on tähtsamad ingliskeelsed feminismientsüklopeediad. Samuti on autor töötanud läbi mitmeid teisi temaatilisi ingliskeelseid allikaid (teaduslikud teosed, veebilehed) ja tutvunud ka eestikeelsete võrdõiguslikkuse teemat käsitlevate materjalidega (akadeemiline ajakiri Ariadne Lõng, Eesti Naisuurimus- ja Teabekeskuse materjalid, Anu Laasi magistriväitekiri, temaatilised artiklid ajakirjanduses ja veebis). Osutades levinumatele tõlkevastetele peab autor silmas kasutatud kirjanduses loetletud eestikeelsete allikate ja Interneti otsingumootorit Google kasutades saadud usaldusväärsemate allikate tõlkevasteid.

Käesolevas sõnastikus on terminid esitatud tähestikulises järjekorras. Põhisõna ja selle tõlkevaste(d) on toodud paksus kirjas. Selgitus on antud kaldkirjas. Seotud terminitele viitamiseks on kasutatud "Vt ka". Paralleelvariantide puhul on eespool toodud autori seisukohalt eelistatumad variandid, kuigi mõnedel juhtudel kasutatakse tavalises keelekasutuses nn mitteelistatud variante (nt *sugupooleuringud* vs *soouuringud*).

TÄHELEPANEKUD JA PROBLEEMID

Sõnastiku koostamisel esilekerkinud probleemid olid esiteks seotud terminite valikuga – mida võtta, mida jätta? Teema on laiaulatuslik ja selle piirid on hägusad. Võrdõiguslikkus kui selline ei hõlma mitte ainult sugu, vaid ka teisi kategooriaid: rass, klass, seksuaalne suunitlus. Inglisekeelsed feminismientsüklopeediad sisaldavadki ka just nende kategooriatega seotud mõisteid, vaadeldes neid kaudselt osana feminismist. Tihti on kasutusel liitmõisted (*racial and gender equality*). Kuna feminismi teine laine kaasas feministlikku liikumisse lesbid, on palju mõisteid seotud homoseksuaalsusega (*transgender, gender peer*) ja seda vaadeldakse soolise võrdõiguslikkuse osana. Kuna käesoleva sõnastiku teema ei ole niivõrd feminism kui sooline võrdõiguslikkus, jättis sõnastiku autor sellised sõnad siiski välja, lisades nende asemele tänapäeva Eesti ühiskonnaga eurotekstide kaudu rohkem seotud sõnad ja väljendid, mida kajastavad ka sotsiaalministeeriumi välja antud väikesed terminoloogilised sõnastikud (nt *gender mainstreaming – soolise võrdõiguslikkuse siivalaiendamine, direct and indirect discrimination – otsene ja kaudne diskrimineerimine*).

Sõnastiku koostamisel esilekerkinud peamine probleem on kasutatava terminoloogia ebahühtlus. Tegemist on Eesti kontekstis küllaltki uue teemavaldkonnaga (1990. aastate algusest) ja terminoloogiline ebahühtlus avaldub erinevate allikate erinevates vastetes mõistetele. Näiteks on omadussõnaline täiend *gendered* tõlgitud erinevates allikates *soolisustatud ja soolisustunud*, kusjuures autor ei täheldanud erinevust aktiivse ja passiivse vormi kasutamise vahel. Samuti on kas või sellisele levinud väljendile nagu *gender equality* lisaks üldkasutatavale *soolisele võrdõiguslikkusele* antud tõlkevasteteks *sugupoolte võrdõiguslikkus ja meeste ja naiste võrdõiguslikkus*.

Tõlkevastete leidmisel tuli tihti seista silmitsi bioloogilise ja sotsiaalse soo (inglise keeles vastavalt *sex* ja *gender*) erinevuste väljatoomisega eesti keeles. Tegemist on probleemse sõnapaariga, kuna sõnal *soo* liitsõna esimese poolena on eesti keeles ka teine ja levinum tähendus. Kui toetuda Tiiu Ereli ekspertarvamusele (Laas 2000:219), siis on soovitatav kasutada bioloogilise ja sotsiaalse soo puhul eesti keeles lihtsaimat varianti *sugu*, kuid kus keeletunde järgi sellest väheks jääb, seal tarvitada sõna *sugupool*. Selline määratlus on aga siiski ebaselge ja jätab tõlkijatele vabad käed. Näiteks soovitab ekspertarvamus kasutada *sugupooleuringud*, kuid laialdaselt on kasutusel ka *soouuringud*, muuhulgas ENUTis (Eesti Naisuurimus- ja Teabekeskus). Rohkem ongi liitsõnade osana esineva *gender* tõlkimisel kasutatud siiski *soo-*, nt *sooline ebavõrdsus, sooline perspektiiv*, kuid mõningatel juhtudel ka *sugupool*, nt *sugupooleuurija, sugupoole püsivus*. Kuigi autori algne kavatsus oli terminoloogilise ühtluse huvides paralleelvariante sõnastiku koostamisel vältida üritada, osutus see kas või konkreetse teema puhul sageli võimatuks. Seega on antud kõik tõlkevasted, mis autori arvates võrdsed on või mida võrdses tähenduses kasutatakse, isegi siis, kui mõni vaste autori arvates ebasobiv tundub (nt juba nimetatud *soouuringud*).

Omamoodi keerukaks võib pidada ka väljendeid, mille esimene osa koosneb sõnast *sexual* ja mida seetõttu kiputakse sageli tõlkima *seksuaalne*. Mõnedel juhtudel on see ka õigustatud (nt *sexual harassment – seksuaalne ahistamine* või *sooline ahistamine, sexual licence – seksuaalvabadus*), teistel juhtudel aga ilmselge liiasus (*sexual difference – sooline erinevus*, mitte *seksuaalne erinevus, sexual equality – sooline võrdõiguslikkus*).

Eestikeelse terminoloogia loomisel on tavaliselt põhieesmärk leida omakeelsed tõlkevasted. Sageli tuleb aga antud teemavaldkonna puhul tõdeda, et originaalkujuga sarnanevad tõlkevasted on rohkem levinud, näiteks *feministlik lingvistika* vs *feministlik keeleteadus*, *ametialane segregatsioon* vs *ametialane eristamine*. Teistel juhtudel kõlavad eesti keeles välja pakutud vasted kohmakalt ja mitmetimõistetavalt. Näiteks *feministlik lammutusprojekt* ja *feministlik ülesehitusprojekt* on tunduvalt kohmakamad mõisted kui *feministlik dekonstruktsioon* ja *feministlik rekonstruktsioon*. Autor ise pooldab võimalikult omakeelseid tõlkevasteid, kuid väldib liigseid ja kunstlikke ponnistusi nende leidmisel.

Ingliskeelseid väljendeid vaadeldes võib täheldada paralleelvariante, mis sageli erinevad vaid mõne tähe võrra (*cultural feminism - culture feminism; fallogentrism - fallogocentrism*). Eesti keelde on need tõlgitud kas sarnaselt (*kulturfeminism*) või jäädes erinevuste juurde (*fallotsentrism - fallogotstentrism*). Samuti esinevad erinevad variandid Ameerika ja Briti inglise keeles (*fallogentrism - phallogentrism*). Sellistel juhtudel on sõnastiku ära toodud kõik võimalikud variandid, kas või selle näitamiseks, kuivõrd mitmekesine ja erinev keelekasutus kõnealuses teemavaldkonnas on.

Tõlkevastete analüüsimisel ja võrdlemisel osutus üheks rohkete tõlkevastetega mõisteks just feminismi vool ise. Järgnevalt toon ära eesti keeles kasutatavad väljendid ja nende võimalikud ingliskeelsed tõlkevasted:

Feminism – feminism, feminist movement

Feministlik liikumine – feminism, feminist movement

Naisliikumine – feminism, feminist movement, women's movement

Naiste vabastusliikumine – Women's Lib, Women's Liberation, Women's Liberation Movement

Naisõiguslus - feminism; Women's Lib; Women's Liberation

Naisõiguste liikumine – women's rights movement

Nagu näha, on mõningad mõisted üsna laialdased (*feminism, naisliikumine, naiste vabastusliikumine, naisõiguslust*). Huvitav on ka mõiste *naisõiguslane*, mille tõlkevastete hulgas leiab lisaks nimisõnadest tulenevatele vastetele *feminist, libber, Women's Liberation activist* ja *women's rightist* ka *suffragette*, mis otsetõlkes võiks olla naiste hääleõiguse eest võitleja.

Feministliku keelekasutuse arengu huvitava aspektina võib välja tuua ka keeles olemasolevate sõnade muutmist konkreetselt naissoole viitava tunnuse lisamine või sõna muutmisega. Eesti keeles on selle klassikalisteks näideteks janna-lõpulised sõnad (*lauljanna, õpetajanna*). Ingliskeelsetest variantidest on kindlasti huvitavam *herstory* (naise lugu), mida võib käsitleda ka läbi humoristliku prisma või skeptilisest vaatenurgast liialdusena, aga ka näiteks *autogynography* (autogünograafia ehk naisautori autobiograafia).

Tuleb tõdeda, et kõnealuses teemavaldkonnas ei ole vaja jalgratast leiutada, sest palju on juba ära tehtud. Eelkõige tuleks keskenduda just terminoloogia ühtlustamisele. Autor loodab, et hoolimata rohketest paralleelvariantidest on antud sõnastik sammuke edasi sellel teel.

INGLISE-EESTI SÕNASTIK

Abolitionist feminism – abolitsionistlik feminism

19. sajandi feminismi üks põhiteooriaid, mis tugineb orjuse kaotamist taotlevale liikumisele Ameerikas, käsitledes orjade rõhumist ja naiste rõhumist samaväärsetena

Academic feminism– akadeemiline feminism

Teaduslik käsitus feministlikust liikumisest ja selle ideoloogiatest

Affirmative action - võrdõiguslikkuse saavutamise erimeetmed; diskrimineerimist heastada püüdev poliitika

Võrdõiguslikkust toetavad meetmed, võrdõiguslikkuse saavutamisele suunatud sammud

African womanism – Aafrika naiste liikumine

Aafrika päritolu naiste loodud ideoloogia, mis keskendub nende kogemustele ja vajadustele (rassiliste ja klassiprobleemide ületamine, elu euroopalikus ühiskonnas)

Amazon feminism– amatsoonfeminism

Feminismivool, milles rõhutatakse naise füüsilist jõudu kui soolise võrdõiguslikkuse saavutamise vahendit

Ambivalent sexism – ambivalentne seksism

Vt ka benevolent sexism ja hostile sexism

Kombinatsioon heasoovlikust ja vaenulikust seksismist

Anarchist feminism – anarhistlik feminism

Vt ka anarcho-feminism

1970. aastatel USAs maad võtnud naisliikumine E. Goldmanni eestvedamisel, millele on iseloomulik riiklike institutsioonide ja poliitilise võimu eiramine

Anarcho-feminism – anarhistlik feminism

Vt ka anarchist feminism

1970. aastatel USAs maad võtnud naisliikumine E. Goldmanni eestvedamisel, millele on iseloomulik riiklike institutsioonide ja poliitilise võimu eiramine

Androcentrism – mehekesk(e)sus, androtsentrism

Uskumus, et kõige keskmeks on mehed

Anti-woman - naistevastane

Autogynography – autogünograafia

Naisautori autobiograafia

Balanced participation of women and men - naiste ja meeste tasakaalustatud osalemine

Võimu- ja otsustustasandi ametikohtade võrdne jagamine meeste ja naiste vahel kõikides eluvaldkondades

Vt ka gender balance

Benevolent sexism – heasoovlik seksism

Näiliselt heasoovlik üleolev suhtumine naiste suhtes, nt mehed maksavad alati kohtamisel

Biological determinism – bioloogiline ettemääratus, bioloogiline determinism

Vt ka biological essentialism

Uskumus, mille kohaselt oleme sellised, nagu me oleme, geneetilise ettemääratuse tõttu (sh sugu)

Biological essentialism – bioloogiline essentsialism

Vt ka biological determinism

Uskumus, mille kohaselt oleme sellised, nagu me oleme, geneetilise ettemääratuse tõttu (sh sugu)

Biologically assigned sex – bioloogiliselt määratud sugu

Sünnihetkel kindlaks määratud bioloogiline sugu

Black feminism – must feminism

Feminismivool, mis seisab värviliste naiste õiguste eest

Body feminism – kehafeminism

Apoliitiline feminismivool, kus tähelepanu on suunatud naise kehale

Body politics – kehapoliitika

Poliitiline tegevus ja tavad, mille kaudu ühiskond inimkeha kontrollib

Celebrity feminism – kuulsusfeminism

Feministlike ideoloogiate kogum, mida kommertslikul teel massidesse paisatakse

Chauvinism – šovinism

Mingi inimgrupi üleolekut pooldav mõtteviis

Chicana feminism – Chicana feminism

Kogum sotsiaalseid teooriaid, mis analüüsivad Ladina-Ameerika, Chicana (Mehhiko päritolu USA elanikud) ja Hispaania päritolu naiste ajaloolisi, sotsiaalseid, poliitilisi ja majanduslikke rolle USAs

Chilly climate – ebasoodne õhkkond

Sooline eelarvamus ja sooline diskrimineerimine naiste suhtes tööalases kontekstis

Christian feminism – kristlik feminism

Feminismivool, kus meeste ja naiste võrdõiguslikkust käsitletakse kristlikust vaatenurgast

Cisgender – mittesuguvahetanud

Inimene, kelle bioloogiline sugu ja sooline identiteet langevad täiel määral kokku ning kes on igati rahul talle pakutava soorolliga.

Committee on Women's Rights and Gender Equality – naiste õiguste ja soolise võrdõiguslikkuse komisjon

1984. aastal loodud Euroopa Parlamendi komisjon, mis vastutab naiste õiguste ja nendega seotud ühenduse meetmete määratlemise, edendamise ja kaitsmise eest Euroopa Liidus ning mille eesmärk on arendada võrdsete võimaluste poliitikat ja kõrvaldada igasugune sooline diskrimineerimine

Commodity feminism – tarbefeminism

Apoliitiline feminismivool, mis hõlmab feministlike kirjutiste ja kunstiteoste turustamist ja tarbimist.

Communitarian feminism – kogukondlik feminism

Feminismivool, mille keskmes on kogukond ja naine selle osana

Comparable-worth discrimination – diskrimineerimine võrreldava väärtuslikkuse alusel

Ühe soo esindajate (enamasti naiste) töö alahindamine ühiskonnas ainult seetõttu, et seda tööd teevad selle soo esindajad

Corporeal feminism – kehaline feminism

Feminismivool, kus on keskmes keha, seksuaalsus ja bioloogiliste sugude vaheline erinevus

Cultural feminism – kulturfeminism

Vt ka culture feminism

Radikaalfeminismist välja kasvanud vool, mille rõhuasetus on pandud naise erinevusele mehest nii bioloogiliselt kui isiksuseomaduste tõttu

Culture feminism – kulturfeminism

Vt ka cultural feminism

Radikaalfeminismist välja kasvanud vool, mille rõhuasetus on pandud naise erinevusele mehest nii bioloogiliselt kui isiksuseomaduste tõttu

Cyborg feminism – küberfeminism

Feminismivool, milles defineeritakse küberruum naiselikuks ruumiks vastukaaluks laialt levinud väitele, et internet on maskuliinne ruum

Difference feminism – erinevuste feminism

Filosoofiline vool, kus rõhutatakse, et mehed ja naised on ontoloogiliselt erinevad inimese variandid

Direct gender discrimination – otsene sooline diskrimineerimine

Vt ka direct sex discrimination

Isiku kohtlemine tema soo tõttu halvemini, kui koheldakse, on koheldud või koheldaks vastassoost isikut samalaadses olukorras

Direct sex discrimination – otsene sooline diskrimineerimine

Vt direct gender discrimination

Isiku kohtlemine tema soo tõttu halvemini, kui koheldakse, on koheldud või koheldaks vastassoost isikut samalaadses olukorras

Directives on equal treatment – meeste ja naiste võrdse kohtlemise direktiivid

Direktiivid, mis laiendavad meeste ja naiste võrdse kohtlemise põhimõtet

Doing gender – soo „loomine”

Vt ka performing gender

Soolisustatud käitumise aktiivne konstrueerimine ja kinnistamine sotsiaalses tegevuses osalejate poolt

Domestic feminism – kodufeminism

Briti ja Ameerika keskklassi naiste otsingud suuremale isiklikule autonoomiale kodus, sealhulgas soov kontrollida oma viljakust

Double standard – topeltstandard

Erinevad standardid meestele ja naistele

Ecofeminism - ökofeminism

Liikumine, kus on ühendatud ökoloogia ja feminism ning mille järgijad usuvad seosesse naise rõhumise ja looduse hoolimatu hävitamise vahel

Egalitarianism - egalitarism

Filosoofiline teooria, mis üritab leida vastuseid võrdsuse ja võrdsustamisega seotud küsimustele

Egalitarian feminism – egalitaarne feminism

Feminismivool, mis pooldab sotsiaalset võrdsust

Emancipation – emantsipatsioon

Poliitiliste õiguste või võrdsuse saavutamiseks tehtavad jõupingutused, sageli konkreetse vähemusgrupi huve silmas pidades

Emphasized femininity – rõhutatud naiselikkus

Kultuuriliselt domineeriv mõttevorm, mida iseloomustab nõustumine, allumine ja vastutulek meeste huvidele ja soovidele ja mis allub hierarhilises võimusuhtes hegmoonilisele maskuliinsusele

Employment discrimination – tööalane diskrimineerimine

Vt ka workplace discrimination

Diskrimineerimine tööle palkamisel, edutamisel, tööülesannete määramisel, töösuhte lõpetamisel ja hüvitise maksmisel, mis hõlmab tihti ka mis tahes kujul ahistamist

Employment segregation – tööalane segregatsioon

Vt ka gender segregation of occupations, job segregation, occupational gender segregation, segregation of the labour market

Naiste ja meeste koondumine erinevatesse tegevuse liikidesse ja tasemetele

Equal pay for work of equal value - võrdne tasu võrdväärse töö eest

Töötasu suuruse sõltumatus töötaja soost

Equality feminism – võrdõiguslikkuse feminism

Feminismivool, mille põhimõtte kohaselt on inimloomus androgüünne, neutraalne ja võrdne

Equality of treatment – võrdne kohtlemine

Kõigi inimeste võrdne kohtlemine olenemata nende soost, klassist, rassist jm ühiskondlikul tasandil määratud tunnustest

Equity feminism – võrdsuse feminism

Kaasaegse feminismi ideoloogia, mis on välja kasvanud klassikalisest feminismist ja mille eesmärk on naiste täielik võrdsus ja võrdne kohtlemine

Existential(ist) feminism – eksistentsialistlik feminism

Vt ka feminist existentialism

Feminismivool, mis sai alguse Simone de Beauvoiri teosest “Teine sugupool” ja mille järgijate mõtteviis põhineb eksistentsialistlikul ideoloogial, rõhutades, et naised peaksid saama meestega sarnaseks

European Institute for Gender Equality – Euroopa Soolise Võrdõiguslikkuse Instituut

Vilniuses asuv Euroopa Liidu mõõtmega asutus, mille üldeesmärk on aidata kaasa soolise võrdõiguslikkuse edendamisele, sealhulgas võrdõiguslikkuse süvalaiendamisele kõigis ühenduse poliitikavaldkondades ja sellest tulenevas liikmesriikide poliitikas, võitlusele soolise diskrimineerimise vastu ja ELi kodanike teavitamisele soolise võrdõiguslikkuse küsimustes

Fallo(go)centrism – fallo(go)tsentrism

Vt ka phallo(go)centrism

Süsteem, kus võimu sümboli või allikana eelistatakse fallost

Familism – perekondlikkus

Sotsiaalse struktuuri vorm, kus perekonna kui rühma vajadused on iga selle liikmeks oleva üksikisiku vajadustes olulisemad

Family wage – perepalk

Meestele pere ülalpidamiseks makstav lisatasu, mis põhineb ideel, et mees on pere ainuke leivateenija ja mille tõttu on meeste palgad naiste omast kõrgemad

Female chauvinist – naisšovinist

Feminist või naissoo esindaja, kelle ideoloogia kohaselt on naine ülim kui mees

Female circumcision – naiste ümberlõikamine

Vt ka female genital cutting, female genital mutilation

Naiste suguelundite tahtlik moonutamine, milles feministid näevad naiste õiguste riivamist ja meessoole allutamist

Female consciousness raising– naiste teadvuse tõstmine

Naiste teavitamine ühiskondlikul tasandil nende õigustest ja sugupooltega seotud teemadest

Female criticism – feministlik kriitika

Kirjanduskriitika, mis keskendub naistele kui lugejatele või naiskirjanike kirjutatud teostele

Female genital cutting – naiste ümberlõikamine

Vt female circumcision; female genital mutilation

Naiste suguelundite tahtlik moonutamine, milles feministid näevad naiste õiguste riivamist ja meessoole allutamist

Female genital mutilation – naiste ümberlõikamine

Vt ka female circumcision; female genital cutting

Naiste suguelundite tahtlik moonutamine, milles feministid näevad naiste õiguste riivamist ja meessoole allutamist

Female-gendered tasks – naissookesksed ülesanded

Ühiskonnas kujunenud soorollide alusel peamiselt naistele omistatavad ülesanded

Female-headed households – naiste juhitud majapidamised

Majapidamised, kus naiste sissetulek on peamine või ainuke

Femaleness – naissoolisus

Bioloogiliselt määratletud olemus

Female suffrage – naiste hääleõigus

Naiskodanike õigus riigi- ja omavalitsuse valimiste kaudu võtta osa poliitikast

Femininism – femininism

Naissoo üleoleku ideoloogiat kirjeldav mõiste

Femininity – naiselikkus

Kultuuri kaudu määratletud naissoole iseloomulike tunnuste kogum

Feminisation of poverty – vaesuse feminiseerimine

Teooria, mille alusel on naiste või naiste juhitud majapidamiste vaesusrisk meestega võrreldes suurem

Feminism – feminism, naisõiguslus

Vt ka feminist movement; Women's Lib; Women's Liberation; women's rights movement

19. sajandi lõpus alguse saanud liikumine, mis nõuab naistele ühiskonnas meestega võrdsed õiguseid

Feminist – feminist; naisõiguslane; feministlik

Vt ka feminist; libber; suffragette; Women's Liberation activist; Women's Rightist

Feminismi toetaja; feminismile iseloomulik

Feminist art – feministlik kunst

Kunstivool, mille teostes kujutatakse naiste elu ja kogemusi

Feminist criticism – feministlik kriitika

1960. aastate lõpus välja arendatud kirjanduskriitika vorm, mis on keskendunud naise rollile kirjanduses

Feminist critique – feministlik kriitik

Naislugeja, kes analüüsib kirjandusteost feministlikust vaatenurgast ja kelle peamine eesmärk on analüüsida patriarhaalse ideoloogia ulatust

Feminist deconstruction - feministlik dekonstruktsioon

Ühiskonnas valitsevate mõtteviiside ja võimustruktuuride ning teaduse peavoolu tõdede lõhkumine feministliku mõtteviisi poolt

Feminist empirism – feministlik empirism

Perspektiiv, mille eesmärk on ühte sugupoolt mitte-eelistavate mitteseksistlike uuringute loomine

Feminist existentialism – feministlik eksistentsialism

Vt existentialist feminism

Feminismivool, mis sai alguse Simone de Beauvoiri teosest “Teine sugupool” ja mille järgijate mõtteviis põhineb eksistentsialistlikul ideoloogial, rõhutades, et naised peaksid saama meestega sarnaseks

Feminist legal theory – feministlik õigusteooria

Teooria, mis põhineb uskumusel, et õigusloomet on kasutatud ajaloos naiste diskrimineerimiseks

Feminist linguistics – feministlik lingvistika

Teadusharu, mis uurib sugupoolte avaldumist keeles, kultuuris ning ühiskonnas

Feminist literary studies – feministlik kirjandusteadus

Kirjandusteadus, milles uuritavat vaadeldakse feministlikust perspektiivist

Feminist movement – feminism, feministlik liikumine, naisliikumine

Vt ka feminism; Women´s Lib; Women´s Liberation; women´s rights movement

Ideoloogia, mille keskne idee on uskumus, et naisi koheldakse diskrimineerivalt nende bioloogilise soo tõttu

Feminist paradigm – feministlik paradigma

Paradigma, mis selgitab sugupoolt poliitilise ja sotsiaalmajandusliku struktuuri läbi

Feminist perspective – feministlik vaatenurk

Nähtuste analüüs läbi feministliku prisma

Feminist practics – feministlik praktika

Feministlik metodoloogia, milles keskseks on naiste kogemused, naistele suunatud uuringud, hierarhiate eitamine ja kriitiline peegeldamine

Feminist reconstruction - feministlik rekonstruktsioon

Feministliku mõtlemise ja tegutsemise lähtekohtade ning praktikate rajamine ühiskonnas

Feminist scholar – feminismi uuriv teadlane

Teadlane, kelle uurimisvaldkonda kuuluvad naisõiguslusega seotud teemad

Feminist spirituality – feministlik spirituaalsus

Religioosne liikumine, mida ühendab dualismi eitamine traditsioonilistes patriarhaalsetes usundites

Female studies – naisuurimus

Vt ka scholarship on women; women studies; women's studies

Teaduslik tegevus, kus käsitletakse naiste positsiooni ühiskonnas eesmärgiga suurendada ühiskonna teadlikkust sugupoolte võrdõiguslikkuse suunas

Feminist theology – feministlik teoloogia

1960. aastatel USAst alguse saanud suund, mis uurib mehe ja naise vahelist suhet ja selle teoloogilisi väljendusi

Feminization of labor – töö feminiseerimine

Vt ka feminization of occupations

Naiste liikumine meeste poolt domineeritavatesse töövaldkondadesse

Feminization of occupations – elukutsete feminiseerimine

Vt ka feminization of labor

Naiste liikumine meeste poolt domineeritavatesse elukutsetesse

Femmenism – femmenism

Naisliikumine, mille liikmed on antifeministid ja kus rõhutatakse naiselikkuse olulisust ning ideed, et mehed ja naised on erinevad ja teineteist täiendavad

Femocrat – femokraat

Riigiaparaadis naiskõisimusega tegelev isik, kellel on ka naisideoloogiline taust

First wave feminism – feminismi esimene laine

Naiste organiseeritud liikumine oma poliitiliste õiguste eest 1880-1920. aastatel

Gatekeeping theory – 'väravavahi' teooria

Teooria, millega selgitatakse meeste kontrolli keele ja teadmiste üle

Gender – sotsiaalne sugu

Bioloogilise soo põhjal naistele ja meestele omistatavad omadused, mis on sotsiaalselt konstrueeritud (ühiskond dikteerib, millised peava olema naised ja millised mehed) ning määravad naiste ja meeste käitumise, mõtlemise ja võimaluste erinevuse ning nendevahelised sotsiaalsed suhted

Gender analysis – sooaspektist lähtuv analüüs

Protsess, mille eesmärgiks on mõista naiste ja meeste erinevat positsiooni ühiskonnas.

Gender aspect – sooline aspekt; sugupooleaspekt; sooaspekt

Sugupoolest lähtuv vaatenurk

Gender audit – võrdõiguslikkuse kontroll

Strateegiate, programmide ning institutsioonide analüüsimine ja hindamine lähtuvalt sellest, kuidas nad rakendavad ellu võrdõiguslikkuse põhimõtet

Gender balance – naiste ja meeste osalemise tasakaal

Naiste ja meeste võrdne (40% + 60%) osalemine

Vt ka balanced participation of men and women

Gender-based violence – sooline vägivald, seksuaalne vägivald

Vt ka gender violence

Ühe sugupoole (tavaliselt naiste) suhtes rakendatav vägivaldne käitumine teise sugupoole poolt

Gender bias - sooline eelarvamus

Vt ka gender prejudice

Ühe sugupoole ebavõrdne kohtlemine ja eeldused, mis põhinevad konkreetse sugupoole soorollide suhtes rajatud arvamustel, eriti tööalases kontekstis

Gender blind – sooprobleeme eirav

Sooliste aspektide eiramine või suutmatus nendega tegelda

Gender blindness – soopimedus

Mõiste, mida kasutatakse epistemoloogiate kohta, mille jaoks tunnetav subjekt on sootu, kuid milles siiski kajastub see, et mehelikkus on varjatult esimene norm

Gender-centric reasoning– sookeskne mõtlemine

Esemete, tegevuste või omaduste seostatamine konkreetse sooga

Gender characteristics – sooline eripära, sooeripära

Konkreetselt sugupoolele iseloomulikud tunnused

Gender complementarity – sugupoolte täiendavus

Teineteist täiendava terviku moodustamine erinevate sugupoolte poolt

Gender constancy – sugupoole püsivus

Sotsiaalse sugupoole püsimine muutumatuna kogu elu jooksul

Gender construction – sooline konstruktsioon, sooline ülesehitus

Sugupoolte osakaal ühiskonna sotsiaalsetes ülesehitustes

Gender contract – sugupoolte kokkulepe

Sugupoolte suhteid reguleerivate tavade kogum, mis omistab meestele ja naistele erineva töö ja selle väärtuse, erinevad vastutused ja kohustused

Gender democracy – sugupoolte demokraatia

Feministlike uurijate loodud termin, mille kohaselt peaksid nii meestel kui naistel olema võrdsed eelised, õigused ja kohustused tööjõuturul, tsiviilühiskonnas ja perekonnaelus.

Gender development – sotsiaalse sugupoole kujunemine

Konkreetselt sugupoolele iseloomulike soorollide omaksvõtt lapse sotsiaalse arengu käigus

Gender dimension - sooline mõõde

Sotsiaalsete protsesside analüüsimine ja tulemuste esitamine lähtuvalt soolisest tunnusest

Gender display – soo esiletoomine

Viis, kuidas inimesed oma tegevuste ja käitumisega (nt rõivastuse valik) konkreetset sugupoolt esile toovad

Gender distribution of paid and unpaid work - tasustatud ja tasustamata töö sooline jagunemine

Naiste ja meeste osakaal palgatöös ja kodutöodes

Gender diversity – sugupoolte erinevused

Naiste ja meeste sotsiaalsete kogemuste erinevusel põhinevad erinevad väärtused, hoiakud, oskused, teadmised, elukogemus jms, mida ühiskonnas erinevalt väärtustatakse.

Gender equality – sooline võrdõiguslikkus; sugupoolte võrdõiguslikkus; meeste ja naiste võrdõiguslikkus

Vt ka gender egalitarianism, gender equality, sex equality, sex equity

Ühiskonna seisund, kus naistel ja meestel on võrdsed õigused, kohustused, võimalused ja vastutus nii ühiskonnaelu kõigis valdkondades kui pereelus osalemisel

Gender equality analysis – soolise võrdõiguslikkuse analüüs

Vahend naiste ja meeste erineva olukorra kindlaksmääramiseks nende spetsiifiliste tegevuste, tingimuste, vajaduste, ressurssidele ligipääsu ning ressursside üle omatava kontrolli, arengut stimuleerivate osalemise suhtes otsustamisel

Gender equity – sugupoolte üheõiguslikkus

Mõlema sugupoole õiglane kohtlemine, mis viib võrdsete õiguste, hüvede, kohustuste ning võimaluste omandamiseni

Gender egalitarianism – sugupoolte võrdõiguslikkus

Vt ka gender equality, sex equality, sex equity

Ühiskonna seisund, kus naistel ja meestel on võrdsed õigused, kohustused, võimalused ja vastutus nii ühiskonnaelu kõigis valdkondades kui pereelus osalemisel

Gender feminism – sooline feminism

Kaasaegse feminismi vool, mis põhineb soorollide kritiseerimisel ja seaduslike vahendite otsimisel ülemvõimu andmiseks naistele mõningates valdkondades (koduvägivald, lahutus, lapse hooldusõigus)

Gender gap – sooline lõhe, sooline vahe

Erinevus naiste ja meeste vahel nende osalemise määra, ressurssidele ligipääsu, makstava töötasu või muude hüvede osas

Gender harassment – sooline tagakiusamine

Kellegi ebavõrdne kohtlemine tema soo tõttu

Gender identity – sooline identiteet

Tegevus-ja käitumismallide kogum naistele ja meestele, mida sisendatakse ning säilitatakse vastavalt sugupoolte sotsiaalsele kokkuleppele antud ühiskonnas

Gender ideology – sugupoole ideoloogia

Ideede ja käitumisviiside kogum, mis organiseerib, reguleerib ja määrab võimusuhteid meeste ja naiste vahel, nende erinevaid staatusi ja soorolle

Gender imbalance – sooline tasakaalustamatus

Erinevate sugupoolte tasakaalu nihe ühe sugupoole kasuks

Gender indicator – sooline indikaator

Näitajad ehk mõõdik, mille kaudu iseloomustatakse naiste ja meeste tegevust, nende hoiakuid või arusaamasid ühiskonnas toimuvast.

Gender inequality – sooline ebavõrdsus

Vt ka gender stratification

Naiste ja meeste erinev seisund mistahes valdkonnas, nende osalemise määra, ressurssidele (raha, aeg, staatus, ametikoht, materiaalsed hüved, suhted, informatsioon jne) ligipääsu, õiguste kasutamise, võimu ja mõjujõu, tööst saadava tasu ning muude hüvede osas.

Gender labeling – sooline sildistamine

Inimeste jaotamine soo alusel, millega koondatakse ka kummalegi soole iseloomulikud tunnused ja tegevused

Gender line – sooline barjäär

Kultuurilised või ühiskondlikud tõkestused, mis takistavad teatud sugupoole esindajatel oma soorolli piiridest väljuda

Gender mainstreaming – soolise võrdõiguslikkuse süvalaiendamine

Põhimõte, mis tähendab kõikide poliitikate, tegevuskavade ning meetmete naistele ning meestele avaldatava mõju süstemaatilist arvestamist nende poliitikate, tegevuskavade ja meetmete kavandamise, elluviimise, järelvalve ning hindamise etappides

Gender monitoring – sooline monitooring

Esindusliku valimiga sotsioloogiline uuring, mille metoodika on üles ehitatud selliselt, et uurida naiste ja meeste käitumise erisusi ja sarnasusi, iseloomustada naiste ja meeste sarnaseid ja erinevaid hoiakuid, väärtushinnanguid ning stereotüüpe.

Gender neutral – sugupoole suhtes neutraalne

Positiivse või negatiivse mõju puudumine ühele või teisele soogrupile

Gender-neutral language – sooliselt neutraalne keel

Keel, milles üritatakse viia miinimumini konkreetsele soole viitavate sõnade arv, näiteks sõna esimees asendatakse sõnaga eesistuja

Gender neutrality – sooline neutraalsus

Nähtus, kus keeles või ühiskonna tasandil ei viidata konkreetsele soole

Gender order – sooline määramine, sooline kord

Ajalooliselt konstrueeritud sotsiaalsed meeste- ja naistevahelised võimuhierarhiad koos ühiskonnas institutsionaliseeritud maskuliinsuse ja feminiinsuse definitsioonidega.

Gender pay differential – palgaerinevused; naiste ja meeste palkade erinevus

Vt ka gender pay gap

Otsesest või kaudselt diskrimineerimisest tulenev erinevus meeste ja naiste palkade vahel

Gender pay gap – naiste ja meeste palgavahe

Vt ka gender pay differential, gender wage gap, pay gap between men and women

Meeste ja naiste keskmise palga vahe

Gender perspective – sooline perspektiiv

Sooliste erinevuste arvestamine poliitilises tegevuses

Gender planning – soolise võrdõiguslikkuse kavandamine

Aktiivne planeerimine, kus põhitegur või kriteerium on sotsiaalne sugupool ning mille eesmärgiks on vastava aspekti poliitikasse või tegevusse integreerimine võrdõiguslikkuse saavutamiseks

Gender-polarized – sooliselt eristatud

Meestele ja naistele erinevate rollide ja omaduste eristamine ühiskonnas

Gender polarity – sugupoolte polaarsus

Vt reverse gender polarity ja traditional gender polarity

Gender prejudice – sooline eelarvamus

Vt ka gender bias

Suhtumine, et üks sugupool on teisest parem või vähem väärtuslikum

Gender proofing—võrdõiguslikkuse aspekti arvestamise kontrollimine

Mis tahes poliitikaga seotud ettepanekute kontrollimine, et antud poliitika ei diskrimineeriks kumbagi sugupoolt ning tagaks võrdõiguslikkuse edendamise

Gender regime – soorežiim

Sooliste suhete paigutus konkreetsetes ühiskondlikes institutsioonides (kool, perekond, naabruskond)

Gender relations – sugupooltesuhted; soolised suhted

Meeste ja naiste vaheline suhe ja ebavõrdne võimujaotus, mis iseloomustavad mis tahes konkreetset soorollide süsteemi

Gender relevance – sooline tähendus, sooline vastavus

Konkreetsse poliitika või tegevuse tähendus naiste ja meeste võrdõiguslikkuse suhtes

Gender-role behaviour – soorollikäitumine

Konkreetsede sugupoolele omistatavate ühiskondlike tegevus- ja käitumismallide järgimine selle sugupoole poolt

Gender role intensification – soorolli tugevdamine

Soorollidele kohaste tegevuste arendamine varases noorukieas

Gender roles – soorollid

Tegevus- ja käitumismallide kogum naistele ja meestele, mida sisendatakse ning säilitatakse vastavalt sugupoole sotsiaalsele kokkuleppele antud ühiskonnas

Gender schema theory – sugupooleskeemi teooria

Teooria, mille kohaselt üksikisiku käitumist juhib sisemine motivatsioon, mis vastab sugupoole põhjal kujunenud sotsiomeetrilistele standarditele ja stereotüüpidele

Gender scholar – sugupooleuurija

Teadlane, kes tegeleb sotsiaalse sooga seotud teemade uurimisega

Gender segregation – sooline segregatsioon

Ühe soo esindajate eraldamine teise soo esindajatest, et tagada domineeriva rühma esindajate eesõigusi

Gender segregation of occupations – elukutsete sooline segregatsioon

Vt ka employment segregation, job segregation, occupational gender segregation, segregation of the labour market

Naiste liikumine meeste poolt domineeritavatesse elukutsetes

Gender sensitive – sootundlik

Sugupoole arvestav

Gender sensitivity – sootundlikkus

Teadmislomeviis, milles soost tehakse kogu uurimist puudutav põhilähtekoht ja keskne analüütiline kategooria

Gender socialization – sooline sotsialiseerumine

Erinevate sooliste eripärade ja kujunemine sotsialiseerumise käigus

Gender skepticism - sooline skeptitsism

Skeptitsism ühe sooga seotud valdkondade, eriti naise keha suhtes

Gender stability – sugupoole stabiilsus

Arusaam sama sugupoole püsimisest ühesugusena kogu elu

Gender statistics – sooline statistika, sootundlik statistika

Andmete esitamine soo tunnuse järgi

Gender status beliefs – soolised staatususkumused

Paljude inimeste ühised kultuurilised uskumused, mis informeerivad inimesi naiste ja meeste omavahelistest staatuslikest suhetest

Gender stereotypes – soostereotüübid

Mingis kultuuris ja ajaperioodil kehtivad üldised jagatud arusaamad naiste ja meeste olemuse (feminiinsuse ja maskuliinsuse) kohta, mis ümbritsevad inimesi iga päev ning mõjutavad üksikisiku identiteeti kui suhteid teiste inimestega

Gender stratification – sooline kihistumine

Vt ka gender inequality

Naiste ja meeste erinev seisund mistahes valdkonnas, nende osalemise määra, ressurssidele (raha, aeg, staatus, ametikoht, materiaalsed hüved, suhted, informatsioon jne) ligipääsu, õiguste kasutamise, võimu ja mõjujõu, tööst saadava tasu ning muude hüvede osas.

Gender studies – sugupooleuringud; soouuringud, soouurimus

Akadeemiline lähenemine naiste olukorra ning sugupoole suhete ja kõigi teiste distsipliinide soolise mõõtmise analüüsile

Gender system – soorollide süsteem

Vt ka sex system

Selgelt eristatavaid soorolle säilitav ning taastootev majanduslike, sotsiaalsete ning poliitiliste struktuuride süsteem

Gender-targeted productions – ühele soole suunatud tooted

Tooted või teenused, mille sihtrühmaks on määratletud üks sugupool

Gender-typical – sootüüpiline

Vt ka sex-typical

Konkreetsse sooga seostatav (omadus vm)

Gender violence – sooline vägivald

Vt ka gender-based violence

Vägivald, mille puhul ohver ja vägivallatseja kuuluvad eri sugudesse

Gender wage gap – sooline palgavahe

Vt ka gender pay differential, gender pay gap, pay gap between men and women

Naiste ja meeste palga vahe

Gendered – soolistatud

Soopõhiseid erinevusi (ja tihti ka soolist ebavõrdsust) tootev ja alalhoidev

Gendered behaviour – sooline käitumine

Konkreetssele soole iseloomulikeks peetavate käitumismallide kogum

Gendered coercion – soolisustatud sundus, soolisustunud sundus

Soopõhiseid erinevusi pealesuruv ühiskondlik käitumisviis

Gendered institutions – soolistatud institutsioonid

Institutsioonid, kus konstrueeritakse, (taas)toodetakse ja hoitakse alal soolisi erinevusi ja ebavõrdsusi läbi mitmesuguste soolistatud praktikate ja protsesside (näiteks soolistatud tööjaotus, sümbolid, interaktsioonid, organisatsioonilised struktuurid jne.).

Genderlect – sugupoole sotsiolekt

Sotsiaalselt määratletud allkeel, mida kasutavad konkreetse sugupoole esindajad

Genus contract – sooleping

Kultuuriliselt päritud kujuteldav leping väga konkreetsete arusaamadega meeste ja naiste omavaheliste suhete kohta

Girl power – tüdrukute vägi

Kolmanda feminismi lainega seotud mõiste, millega tähistatakse 1990. aastate lõpus Spice Girli poolt kuulsaks tehtud kultuurilist liikumist

Glass ceiling – “klaaslagi”

Nähtamatu diskrimineeriv barjäär, mis ei lase naistel tõusta juhtivatele kohtadele

Gynaeocracy – naistevalitsus

Vt ka gynarchy

Naiste võim meeste üle

Gynaesthesia – gūnesteesia

Termin naiste uute tajuvormide ja arusaamade kirjeldamiseks pärast feminismi pooldajaks hakkamist

Gynarchy – naistevalitsus

Vt ka gynaeocracy

Naiste võim meeste üle

Gynocentrism – naistekesksus; gūnotsentrilisus

Uskumuste süsteem, kus kesksel kohal on naiste soovid ja vajadused ning kus kõike analüüsitakse läbi naise vaatenurga

Gynocentric symbols – naistekesksed sümbolid; gūnotsentrilised sümbolid

Tunnused ja omadused, mis peegeldavad naiste soove ja vajadusi naissoo vaatenurgast

Gynocritics – gūnokriitika

Naissoo vaatenurgal põhinev kirjanduskriitika

Herstory, her story – naise lugu

Feministlikust liikumisest pärinev sünonüüm sõnale „ajalugu” (history – his story)

Heteropatriarchy – heteropatriarhaalsus

Lesbifeminismi mõiste, millega tähistatakse heteroseksuaalset ja meesdomineerivat ühiskonnasüsteemi

Horizontal segregation – horisontaalne segregatsioon

Naiste ja meeste koondumine teatud sektoreisse ja ametitesse

Hostile sexism – ründav seksism; vaenulik seksism

Naistele suunatud negatiivsed emotsioonid ja hoiakud, nt uskumus, et naise koht on köögis

Human rights of women – naiste inimõigused

Naiste ja tütarlaste õigused kui lahutamatu osa üldistest inimõigustest

Humanist feminism – humanistlik feminism

Feminismivool, mis järgib humanismi põhimõtteid, rõhutades iga indiviidi õigust inimlikule kohtlemisele

Indigenous feminism – põliselanike feminism

Liikumine, mis seisab põliselanikest naiste õiguste eest postkoloniaalses maailmas

Indirect gender discrimination – kaudne sooline diskrimineerimine

Vt ka indirect sex discrimination

Nähtus, kus väliselt neutraalne säte, kriteerium või tava seab ühest soost isiku(d) võrreldes teisest soost isiku(te)ga, ebasoodsamasse olukorda

Indirect sex discrimination – kaudne sooline diskrimineerimine

Vt ka indirect gender discrimination

Nähtus, kus väliselt neutraalne säte, kriteerium või tava seab ühest soost isiku(d) võrreldes teisest soost isiku(te)ga, ebasoodsamasse olukorda

Individualist feminism – individualistlik feminist

Feminismivool, kus keskendutakse eelkõige naise kui indiviidi õiguste kaitsmisele

Interactionist theory – interaktsionistlik teooria

Teooria, mis uurib inimesi ja nende käitumist ühiskonnas

Islamic feminism – islami feminism

Feministlik liikumine, mille eesmärk on islami naiste õiguste arendamine

Jewish feminism – juudi feminism

Feministlik liikumine, mille eesmärk on juudi päritolu naiste usulise, õigusliku ja sotsiaalse staatuse arendamine

Job segregation – tööalane segregatsioon

Vt ka employment segregation, gender segregation of occupations, occupational gender segregation, segregation of the labour market

Naiste ja meeste koondumine erinevatele ametialadele

Laughing feminism – naerev feminism

Audrey Bilgeri raamatust „Laughing Feminism: Subversive Comedy in Frances Burney, Maria Edgeworth, and Jane Austen” pärinev termin, millega kirjeldatakse nende kolme naiskirjaniku püüdeid julgustada lugejaid oma teostesse peidetud vihjetega naerma tolleaegses ühiskonnas domineerivate seksistlike vaadete üle

Lesbian feminism – lesbifeminism

Klassikalisest feminismist välja kasvanud kultuuriline liikumine, mille keskmeks on lesbide ja naiste positsioon ühiskonnas

Liberal feminism - liberaalfeminism

Klassikalisel liberaalsel filosoofial põhinev feminismivool, mille keskmeks on indiviid ning võrdsete võimaluste ja õiguste loomine

Libber – naisõiguslane

Vt ka feminist; suffragette; Women’s Liberation activist; Women’s Rightist

Naiste õiguste eest seisja, feminismi toetaja

Male breadwinner model – meessoost leivateenija mudel

Peremudel, kus ainukesena või suurema osa sissetulekust teenib mees

Male-dominated nuclear family – meesdomineeriv tuumpere

Patriarhaalne peremudel, mille keskmes on mees

Malestream science – meesteadused

Feministide nimetus tavateadustele

Man-hating – meestevihkamine; misandria

Vt ka misandry

Marxist feminism – marksistlik feminism

Radikaalsest feminismist välja kasvanud marksistlikule teorialele toetuv feminismivool

Masculism – meesõiguslus; maskulinism

Feministliku liikumise tulemusena tekkinud ideoloogiline vool, mis propageerib meeste rolli ümberhindamist

Material(ist) feminism – materialistlik feminism

Erinevaid voole hõlmav feminism, mille keskmeks on indiviid

Men's movement – meesliikumine

Sotsiaalne liikumine, mis tegeleb meeste soorolli muutmisega ning toetab ja arendab meeste õigusi, näiteks abielu ja lastega seotud küsimustes

Men's liberation – meeste vabastusliikumine

Liikumine, mille eesmärk on naiste vabastusliikumise kontekstis meeste võrdsete õiguste tagamine ja nende diskrimineerimise ärahoidmine

Men's studies – meesuurimus

Uurimus ettekujutustest, ideaalidest ja ootustest, mis on seotud meheks olemisega antud ühiskonnas

Metrosexuality – metroseksuaalsus

Tavaliselt naiselikeks peetud tavade omaksvõtt maskuliinsuse poolt

Misandry – meestevihkamine; misandria

Vt ka man-hating

Misogyny – naistevihkamine; misogüünia

Multiracial feminism – mitmerassiline feminism

1990. aastatel väljaarendatud liikumine, mis hõlmab värviliste naiste elu ja kogemuste seisukohateooriat ja analüüsi

New feminism – uus feminism

Valdavalt katoliiklik filosoofia, mis rõhutab mehe ja naise terviklikku teineteise täiendamist kummagi soo ülemvõimu asemel

Occupational gender segregation – ametialane segregatsioon

Vt ka employment segregation, gender segregation of occupations, job segregation

Naiste ja meeste koondumine erinevatele ametialadele

Parity democracy – pariteetsusdemokraatia

Võrdõiguslikku osalemist toetav demokraatia, mille põhjal sõltub erinevate sugupoolte täielik ühevõrdsus kodanikena nende võrdselt esindatusest poliitilisi otsuseid vastuvõtvatel ametikohtadel

Pay gap between men and women – meeste ja naiste palgavahe

Vt ka gender pay differential, gender pay gap, gender wage gap

Naiste ja meeste palga vahe

Performing gender - soo “tootmine”

Vt ka doing gender

Soolisustatud käitumise aktiivne konstrueerimine ja kinnistamine sotsiaalses tegevuses osalejate poolt

Petticoat government – naiste võim

Naiste valitsemine poliitikas või kodumajapidamises

Phallo(go)centrism – fallotsentrism

Vt ka fallo(go)centrism

Süsteem, kus võimu sümboli või allikana eelistatakse fallost

Phallocracy - fallokraatia

Ühiskond või süsteem, kus domineerivad mehed

Politics of difference – erinevuse poliitika

Poliitika, mis on suunatud ühiskonna erinevate rühmade (erinevad rassid, klassid, sugupooled, seksuaalsed suunitlused) käsitlemisele

Politics of gender – soopoliitika

Poliitika, mis on suunatud sugupoolega seotud aspektide käsitlemisele

Pop feminism – pop feminism

Feministliku ideoloogia kujutamine popkultuuris, sageli kujutatakse naisi meestest ülemana ja meesi negatiivsete stereotüüpidena

Positive action – võrdõiguslikkust toetavad meetmed

Kindlale grupile suunatud meetmed, mis peavad kaotama ning ära hoidma diskrimineerimise või hüvitama olemasolevatest hoiakutes, käitumismallidest ning struktuuridest tuleneva kahju

Positive discrimination – positiivne diskrimineerimine

Sotsiaalpoliitika vorm, mis annab ebavõrdsuse kaotamise eesmärgil teatud eelised vaesunud või diskrimineeritud rühmadele või piirkondadele

Postcolonial feminism – postkoloniaalne feminism

Kolmanda maailma riikide feministide välja arendatud grupp teooriaid

Postfeminism – postfeminism

Vt ka third wave feminism

Feminismi teise laine kriitikale suunatud, peamiselt meedia poolt juhitud vool

Postmodern feminism – postmodernistlik feminism

Vool, kus naiste rõhumise põhjuseks peetakse võimu- ja sugupooltesüsteemi

Preferential treatment – eeliskohtlemine

Üksikisikute või üksikisikute rühma kohtlemine viisil, millega antakse neile teistest suuremad hüved, õigused ja paremad võimalused või staatus

Pro-sex feminism – seksi pooldav feminism

Vt ka sex-positive feminism, sex-radical feminism, sexually liberal feminism

Feminismivool, mille keskmes on idee, et seksuaalne vabadus on oluline osa naise vabadusest

Prescriptive gender norms – normatiivsed soonormid

Ühiskondlikud normid, millega määratakse kindlaks konkreetsele soole iseloomulikud tunnused, tegevused, käitumismallid jm

Profeminism – feminismi toetamine

Feministliku liikumise toetamine ilma selle liige olemata

Radical feminism – radikaalfeminism

1960-1970. aastatel Põhja-Ameerikas ja Euroopas esile kerkinud feminismi teine laine, kus rõhutatakse naiste rõhutust läbi ajaloo ja soolise korralduse põhinemist sotsiaalsele ülesehitusele (sugupoolte olemasolu tingib kaks klassi), mitte loomulikele sooliste erinevustele

Redressing gender inequality – soolise ebavõrdsuse hüvitamine

Meetmete või abinõude rakendamine, et naistele meestega võrdseid võimalusi luua

Resistant femininity – vastuseisev naiselikkus

Traditsiooniliste ühiskonnas kehtivate naiselikkuse normide hülgamine ning vabama elustiili omaksvõtmine

Reverse gender polarity – ümberpööratud sugupoolte polaarsus

Erinevuste feminismi vorm, mille kohaselt naised on meestest ülimald

Scholarship on women – naisuurimus

Vt ka female studies; women studies; women´s studies

Sotsiaalteaduste interdistsiplinaarne uurimisala, mille põhiline analüüsikategooria on sugu

Second sex – teine sugupool

Naise nimetus, mis pärineb Simone de Beauvoir´ feminismiklassikasse kuuluvast samanimelisest teosest (1949, eesti keelde tlk 1997)

Second wave feminism – feminismi teine laine

Naiste vabastusliikumine, mis sai tõuke 1960. aastate lõpul levinud demokraatlikust liikumisest

Segregation – segregatsioon; sotsiaalne eristamine

Ühe või mitme inimrühma eraldumine teistest sama ühiskonna rühmadest rassi, rahvuse, usu või muu näitaja põhjal.

Segregation of the labour market – tööturu segregatsioon

Vt ka employment segregation, gender segregation of occupations, occupational gender segregation

Naiste ja meeste koondumine erinevatele ametialadele

Sex – bioloogiline sugu

Inimeste eristamine bioloogiliste sootunnuste põhjal

Sex difference – sooline erinevus

Vt ka sexual difference

Üht sugu teisest eristav iseloomulik tunnus

Sex disaggregated statistics - naiste ja meeste lõikes esitatud statistika

Statistiliste andmete esitamine eraldi naiste ja meeste kohta, mis võimaldab võrdlemist ja analüüsi.

Sex discrimination – sooline diskrimineerimine

Vt ka direct sex discrimination ja indirect sex discrimination

Isiku kohtlemine tema soo tõttu halvemini, kui koheldakse, on koheldud või koheldaks vastassoost isikut samalaadses olukorras

Sex distribution – soojaotus; sookoostis

Vt ka sex structure

Naiste ja meeste osakaal

Sex equality - sooline võrdõiguslikkus

Vt ka gender egalitarianism, gender equality, sex equity

Ühiskonna seisund, kus naistel ja meestel on võrdsed õigused, kohustused, võimalused ja vastutus nii ühiskonnaelu kõigis valdkondades kui pereelus osalemisel

Sex equity – sooline võrdõiguslikkus

Vt ka gender egalitarianism, gender equality, sex equality

Ühiskonna seisund, kus naistel ja meestel on võrdsed õigused, kohustused, võimalused ja vastutus nii ühiskonnaelu kõigis valdkondades kui pereelus osalemisel

Sex ratio – sooindeks

Meeste arv iga naise kohta

Sex segregation - sooline eraldamine

Inimeste rühmitamine vastavalt soole, näiteks organisatsioonidesse ja huviklubidesse

Sex structure – soojaotus; sookoostis

Vt ka sex distribution

Meeste ja naiste osakaal

Sex system – soorollide süsteem

Vt ka gender system

Selgelt eristatavaid soorolle säilitav ning taastootev majanduslike, sotsiaalsete ning poliitiliste struktuuride süsteem

Sex trade – seksikaubandus

Peamiselt naiste ja tütarlastega kaubitsemine nende seksuaalse eksploateerimise eesmärgil

Sex wars - seksisõjad

Feministlikus liikumises ja lesbide kogukonnas 1970. aastate lõpust kuni 1980. aastate lõpuni asset leidnud teravad arutelud seksuaalsuse, pornograafia, transvestiitide ja muude seksuaalteemade üle

Sex-gender distinction – bioloogilise ja lingvistilise soo eristamine

Feministliku teooria mõiste

Sex-positive feminism – seksi pooldav feminism

Vt ka pro-sex feminism, sex-radical feminism, sexually liberal feminism

Feminismivool, mille keskmes on idee, et seksuaalne vabadus on oluline osa naise vabadusest

Sex-radical feminism – seksradikaalne feminism

Vt ka pro-sex feminism, sex-positive feminism, sexually liberal feminism

Feminismivool, mille keskmes on idee, et seksuaalne vabadus on oluline osa naise vabadusest

Sex-segregated division – sooliselt eraldatud jaotamine

Inimeste rühmitamine nende bioloogilise soo alusel

Sex-typical – sootüüpiline

Vt ka gender-typical

Konkreetse sooga seostatav (omadus vm)

Sex-typing – sooline tüpiseerimine

Inimeste kohtlemine erinevalt vastavalt nende bioloogilisele soole

Sexual assault – seksuaalne ahistamine

Isikule soovimatu tahtlik sõnaline, mittedõnaline või füüsiline seksuaalse iseloomuga käitumine või tegevus, mille eesmärk või tegelik toime on isiku väärkuse alandamine

Sexual difference – sooline erinevus; soerinevus

Vt ka sex difference

Üht sugu teisest eristav iseloomulik tunnus

Sexual division of labor – tööjõu sooline jagunemine

Meeste ja naiste osakaal teatud töödes

Sexual equality – sooline võrdõiguslikkus

Õigus mittediskrimineerimisele seoses oma soo, seksuaalse orientatsiooni, vanuse, rassi, sotsiaalse klassi, usu või füüsilise või emotsionaalse puude tõttu

Sexual harassment - seksuaalne ahistamine; sooline ahistamine

Isikule soovimatu tahtlik sõnaline, mittedõnaline või füüsiline seksuaalse iseloomuga käitumine või tegevus, mille eesmärk või tegelik toime on isiku väärkuse alandamine

Sexual license – seksuaalvabadus

Võimalus väljendada oma täielikku seksuaalset potentsiaali, mille alla ei kuulu mistahes seksuaalse sunnivormid, ekspluateerimine ja kuritarvitamine, mistahes ajal või elusituatsioonis

Sexual politics – soopoliitika

Meeste kui sotsiaalse grupi domineerimine naiste kui sotsiaalse grupi üle

Sexual slavery – seksuaalorjus

Naiste ja tüdrukute müümine seksuaalteenuste osutamiseks

Sexually liberal feminism – seksuaalselt liberaalne feminism

Vt ka pro-sex feminism

Feminismivool, mille keskmes on idee, et seksuaalne vabadus on oluline osa naise vabadusest

Single gender education – ainult ühest soost laste õpetamine ühes klassis

Laste jaotamine haridussüsteemis klassidesse ja koolidesse vastavalt nende bioloogilisele soole

Social construction of gender – soo sotsiaalne konstruktsioon

Kultuuri- ja ühiskondlike normidega kehtestatud seksuaalsus- ja käitumismallid

Social feminism – sotsiaalne feminism

Feminismivool, milles naiste allasurutuse peamiste teguritena nähakse ühiskondlikke ja sotsiaalseid nähtusi

Social gender order – ühiskondlik soo määramine

Soorollide ettekirjutus või ettekujutus nendest ühiskondlikul tasandil

Social learning – sotsiaalne õppimine

Teooria, mis rõhutab, et sootunnetus kujuneb soolist käitumist jälgides ja jäljendades

Social reproduction – sotsiaalne taastootmine

Protsessid, mis hoiavad alal teatud sotsiaalse struktruuri või traditsiooni tunnuseid

Social stratification – sotsiaalne kihistus

Teatud ühiskonnatiüübile iseloomulik rahvastiku jaotus, kus sarnaste sotsiaalsete tunnustega inimrühmad on järjestatud kihtidesse vastavalt neile kuuluvatele majanduslikele, kultuurilistele või poliitilistele ressursidele

Socialist feminism – sotsialistlik feminism

Radikaalfeminismist välja kasvanud vool, mis eelistab sotsialistlikule süsteemile omast võrdsust vastandina individualismile

Societal gender order – ühiskondlik soo määramine

Vt ka social gender order

Soorollide ettekirjutus või ettekujutus nendest ühiskondlikul tasandil

Sociology of gender – soosotsioloogia

Sotsioloogia allharu, mis uurib soo sotsiaalset ja kultuurilist ülesehitust sotsiaalsete suhete aluspõhjajana

Spiritual feminism – vaimne feminism

Feminismivool, mis keskendub jumalaemale, naiste religioonidele, religioonile feministlikust vaatenurgast ja naise religioossetele ja vaimsetele vajadustele

Standpoint feminism – seisukoha feminism

Feminismivool, mille ideoloogia kohaselt tuleks feministlikku sotsiaalteadust käsitleda naiste või konkreetse naisterühma seisukohast

State feminism – riigifeminism

Naiste olukorra parendamine riiklike institutsioonide toetusel ja abiga

Statistical discrimination – statistiline diskrimineerimine

Majanduslik teooria, mis põhineb selliste isikute või isikute rühma vastu tekkinud stereotüüpidel, kelle suhtes ei olda kultuuriliselt häälestatud. Statistilist diskrimineerimist kasutatakse sageli tööandja/töövõtja kontekstis

Suffragette – naisõiguslane

Vt ka feminist; libber; Women's Liberation activist; Women's Rightist

Naiste hääleõiguse eest võitleja

Third wave feminism – feminismi kolmas laine

Vt ka postfeminism

Feminismi teise laine kriitikale suunatud, peamiselt meedia poolt juhitud vool

Third World feminism – Kolmanda Maailma feminism

Kolmanda maailma riikide feministide välja arendatud grupp teooriaid

Tokenism – näiline võim, võltsosalus

Tava poliitikas või muus ühiskondlikus tegevuses, kus kaasatakse teatud vähemusrühma kuuluvaid liikmeid (kõige sagedamini värvilisse rassi esndajaid või naisi) teatud inimrühma vaid selle näitamiseks, et neid ei diskrimineerita

Traditional gender polarity – traditsiooniline sugupoolte polaarsus

Erinevuse feminismi vorm, mille kohaselt mehed on naistest ülimald

Trading in women and children – naiste ja lastega kauplemine

Vt ka trafficking in women and children

Inimkaubandus odava tööjõu või seksuaalse eksploateerimise eesmärgil

Trafficking in women and children – naiste ja lastega kaubitsemine

Vt trading in women and children

Inimkaubandus odava tööjõu või seksuaalse eksploateerimise eesmärgil

Transcendental feminism – transtsendentaalne feminism

Feminismivool, mille eesmärk on väljuda Lääne kultuuris esiletõstetud edukultusest ja püüelda sisemiste intuiitivsete soovide järgimise poole

Violence against women – naistevastane vägivald

Naiste suhtes kasutatav füüsiline ja vaimne vägivald teise sugupoole poolt

Vertical segregation – vertikaalne segregatsioon

Naiste ja meeste koondumine teatud kvalifikatsiooni- ja vastutustasemetele või ametitesse

Welfare feminism – heaolufeminism

Feminismivool, kus nähakse naist eelkõige ema rollis, mitte meestega võrdväärse

West feminism – Lääne feminism

Arenenud riikide feminism, vastandatud Ida-Euroopa feminismlile

Womanism – värviliste naiste feminism

Alice Walkeri teosest “In Search of Our Mother’s Garden: Womanist Prose” pärinev mõiste, millega tähistatakse mittevalgese rassi kuuluvate naiste feministlikku liikumist

Womanist theology – värviliste naiste feminismi teoloogia

Teoloogiavorm, kus vaadeldakse värvilisse rassi kuuluvate naiste kohta jumala loodud maailmas

Women’s Lib – naisõiguslus; naiste vabastusliikumine

Vt ka feminism; Women’s Liberation; Women’s Liberation Movement

Liikumine, mis võitleb naiste ahistamise vastu ja naistele meestega võrdsete õiguste andmise eest

Women’s Liberation – naisõiguslus; naiste vabastusliikumine

Vt ka feminism; Women’s Lib; Women’s Liberation Movement

Liikumine, mis võitleb naiste ahistamise vastu ja naistele meestega võrdsete õiguste andmise eest

Women’s Liberation activist – naisõiguslane

Vt ka feminist; libber; suffragette; Women’s Rightist

Naiste õiguste eest võitleja

Women’s Liberation Movement - naiste vabastusliikumine

Vt ka Women’s Lib; Women’s Liberation

Liikumine, mille eesmärk on tagada võrdsed õigused naistele

Women’s literature – naiskirjandus

Naisautorite looming

Women’s movement – naisliikumine

Vt ka feminism; feminist movement

1960.-1970. aastatel läänes alguse saanud liikumine, mis võitleb naistele võrdsete võimaluste andmise eest kõigis ühiskondlikes valdkondades

Women's rights – naiste õigused

Termin, mis viitab kõigi naissoost isikute vabadustele ja õigustele

Women's Rightist – naisõiguslane

Vt ka feminist; libber; suffragette; Women's Liberation activist

Naiste õiguste eest võitleja

Women's rights movement – naisõiguste liikumine

Vt ka feminism; Women's Lib; Women's Liberation

19. sajandi lõpus alguse saanud liikumine, mis nõuab naistele ühiskonnas meestega võrdseid õiguseid

Women Studies – naisuurimine; naisuurimus

Vt ka female studies; scholarship on women; women's studies

Sotsiaalteaduste interdistsiplinaarne uurimisala, mille põhiline analüüsikategooria on naissugu

Women's studies – naisuuringud

Vt ka female studies; scholarship on women; women studies

Sotsiaalteaduste uurimisala, mille põhiline analüüsikategooria on naissugu

Women In Development – arenevad naised

Feministlik võrgustik, mis ühendab naisorganisatsioone, sugupoolte spetsialiste ja naisõiguse aktiviste ja tegeleb rahvusvahelise majandus- ja arengupoliitika jälgimise ja mõjutamisega feministlikust vaatenurgast

Workplace discrimination – tööalane diskrimineerimine

Vt ka employment discrimination

Diskrimineerimine töösuhetes, mis hõlmab tihti ka mis tahes kujul ahistamist

EESTI-INGLISE INDEKS

A

Aafrika naiste liikumine – African womanism

Abolitsionistlik feminism – abolitionist feminism

Ainult ühes soost laste õpetamine ühes klassis – single gender education

Akadeemiline feminism – academic feminism

Amatsoonfeminism – amazon feminism

Ambivalentne seksism – ambivalent sexism

Ametialane segregatsioon – occupational gender segregation

Anarhistlik feminism – anarchist feminism; anarcho-feminism

Androtsentrism – androcentrism

Arenevad naised – women in development

Autogünograafia - autogynography

B

Bioloogiline determinism – biological determinism

Bioloogiline essentsialism – bioloogiline essentsialism

Bioloogiline ettemääratus – biological determinism

Bioloogiline sugu – sex

Bioloogilise ja lingvistilise soo eristamine – sex-gender distinction

Bioloogiliselt määratud sugu – biologically assigned sex

C

Chicana feminism – Chicana feminism

D

Diskrimineerimine võrreldava väärtuslikkuse alusel – comparable-worth discrimination

Diskrimineerimist heastada püüdev poliitika – affirmative action

E

Ebasoodne õhkkond - chilly climate

Eeliskohtlemine – preferential treatment

Egalitaarne feminism – egalitarian feminism

Egalitarism – egalitarianism

Eksistentsialistlik feminism – existential(ist) feminism

Elukutsete feminiseerimine – feminization of occupations

Elukutsete sooline segregatsioon – gender segregation of occupations

Emantsipatsioon – emancipation

Erinevuse poliitika – politics of difference

Erinevuste feminism – difference feminism

Euroopa Soolise Võrdõiguslikkuse Instituut – European Institute for Gender Equality

F

Fallo(go)tsentrism – fallo(go)centrism; phallo(go)centrism

Fallokraatia - phallocracy

Femininism – femininism

Feminism – feminism; feminist movement

Feminismi esimene laine – first wave feminism

Feminismi teine laine – second wave feminism

Feminismi kolmas laine – third wave feminism

Feminismi toetamine - profeminism
Feminismi uuriv teadlane – feminist scholar
Feminist – feminist
Feministlik – feminist
Feministlik dekonstruktsioon – feminist deconstruction
Feministlik eksistentsialism – feminist existentialism
Feministlik empirism – feminist empirism
Feministlik kirjandusteadus – feminist literary studies
Feministlik kriitik – feminist critique
Feministlik kriitika – feminist criticism
Feministlik kunst – feminist art
Feministlik liikumine – feminism, feminist movement
Feministlik lingvistika – feminist linguistics
Feministlik paradigma – feminist paradigm
Feministlik praktika – feminist practices
Feministlik rekonstruktsioon – feminist reconstruction
Feministlik spirituaalsus – feminist spirituality
Feministlik teoloogia – feminis theology
Feministlik vaatenurk – feminist perspective
Feministlik õigusteooria – feminist legal theory
Femmenism – femmenism
Femokraat - femocrat

G

Günesteesia – gynaesthesia

Günokriitika – gynocritics

Günotsentrilised sümbolid – gynocentric symbols

Günotsentrilisus – gynocentrism

H

Heaolufeminism – welfare feminism

Heasoovilik seksism – benevolent sexism

Heteropatriarhaalsus – heteropatriarchy

Horisontaalne segregatsioon – horizontal segregation

Humanistlik feminism – humanist feminism

I

Individualistlik feminism – individualist feminism

Interaktsionistlik teooria – interactionist theory

Islami feminism – islamic feminism

J

Juudi feminism – jewish feminism

K

Kaudne sooline diskrimineerimine – indirect gender discrimination; indirect sex discrimination

Kehafeminism – body feminism

Kehaline feminism – corporeal feminism

Kehapoliitika – body politics

‘Klaaslagi’ - glass ceiling

Kodufeminism – domestic feminism

Kogukondlik feminism – communitarian feminism

Kolmanda Maailma feminism – Third World feminism

Kristlik feminism – Christian feminism

Kultuurfeminism – cultural feminism; culture feminism

Kuulsusfeminism – celebrity feminism

Küberfeminism – cyborg feminism

L

Lesbifeminism – lesbian feminism

Liberaalfeminism – liberal feminism

Lääne feminism – West feminism

M

Marksistlik feminism – marxist feminism

Maskulinism – masculinism

Materialistlik feminism – materialist feminism

Meesdomineeriv tuum pere – male-dominated nuclear family

Meesliikumine – men's movement

Meessoost leivateenija mudel – male breadwinner model

Meeste ja naiste palgavahe – pay gap between men and women

Meeste ja naiste võrdõiguslikkus – gender equality

Meeste ja naiste võrdse kohtlemise direktiivid – directives on equal treatment

Meeste vabastusliikumine – men's liberation

Meesteadused – malestream science

Meestevihkamine – man-hating; misandry

Meesuurimus – men´s studies

Meesõiguslus - masculinism

Mehekesk(e)sus – androcentrism

Meteroseksuaalsus - metrosexuality

Misandria – misandry; man-hating

Misogüünia – misogyny

Mitmerassiline feminism – multiracial feminism

Mittesuguvahetanud – cisgender

Must feminism – black feminism

N

Naerev feminism – laughing feminism

Naise lugu – her story; herstory

Naiselikkus – femininity

Naiskirjandus – women´s literature

Naisliikumine – feminist movement; women´s movement

Naissookesksed ülesanded – female-gendered tasks

Naissoolisus – femaleness

Naisšovinist – female chauvinist

Naiste hääleõigus – female suffrage

Naiste inimõigused – human rights of women

Naiste ja lastega kauplemine – trading in women and children; trafficking in women and children

Naiste ja meeste lõikes esitatud statistika – sex disaggregated statistics

Naiste ja meeste osalemise tasakaal – gender balance

Naiste ja meeste palgavahe – gender pay gap

Naiste ja meeste palkade erinevus – gender pay differential

Naiste ja meeste tasakaalustatud osalemine – balanced participation of men and women

Naiste juhitud majapidamised – female-headed households

Naiste teadvuse tõstmine – female consciousness raising

Naiste vabastusliikumine – Women's Lib, Women's Liberation, Women's Liberation Movement

Naiste võim – petticoat government

Naiste õigused – women's rights

Naiste õiguste ja soolise võrdõiguslikkuse komisjon – Committee on Women's Rights and Gender Equality

Naiste ümberlõikamine – female circumcision; female genital cutting; female genital mutilation

Naistekeskset sümboleid – gynocentric symbols

Naistekeskne – gynocentrism

Naistevalitsus – gynaeocracy; gynarchy

Naistevastane – anti-woman

Naistevastane vägivald – violence against women

Naistevihkamine – misogyny

Naisuuringud – women studies

Naisuuring – female studies; scholarship on women; women studies

Naisuuringud – women's studies

Naisõiguslane – feminist; libber; suffragette; Women's Liberation activist; women's rightist

Naisõiguslus – feminism; Women's Lib; Women's Liberation

Naisõiguste liikumine – women's rights movement

Normatiivsed soonormid – prescriptive gender norms

Näiline võim - tokenism

O

Otsene sooline diskrimineerimine – direct gender discrimination; direct sex discrimination

P

Palgaerinevused – gender pay differential

Pariteetsusdemokraatia – parity democracy

Perekondlikkus – familism

Perepalk – family wage

Pop feminism – pop feminism

Positiivne diskrimineerimine – positive discrimination

Postkoloniaalne feminism – postcolonial feminism

Postmodernistlik feminism – postmodernist feminism

Põliselanike feminism – indigenous feminism

R

Radikaalfeminism – radical feminism

Riigifeminism – state feminism

Rõhutatud naiselikkus– emphasized femininity

Ründav seksism – hostile sexism

S

Segregatsioon - segregation

Seisukoha feminism – standpoint feminism

Seksi pooldav feminism – pro-sex feminism; sex-positive feminism

Seksikaubandus – sex trade

Seksisõjad – sex wars

Seksradikaalne feminism – sex-radical feminism

Seksuaalne ahistamine – sexual assault; sexual harassment

Seksuaalne vägivald – gender-based violence

Seksuaalorjus – sexual slavery

Seksuaalselt liberaalne feminism – sexually liberal feminism

Seksuaalvabadus – sexual licence

Soo 'loomine' – doing gender

Soo sotsiaalne konstruktsioon – social construction of gender

Soo 'tootmine' - gender performing

Sooaspektist lähtuv analüüs – gender analysis

Sooaspekt – gender aspect

Sooerinevus – sexual difference

Sooeripära – gender characteristics

Soo esiletoomine – gender display

Sooindeks – sex ratio

Soojaotus – sex distribution; sex structure

Sookeskne mõtlemine – gender-centric reasoning

Sookoostis – sex distribution; sex structure

Sooleping – genus contract

Sooline ahistamine – sexual harassment

Sooline aspekt – gender aspect

Sooline barjäär – gender line

Sooline diskrimineerimine – sex discrimination

Sooline ebavõrdsus – gender inequality

Sooline eelarvamus – gender bias; gender prejudice

Sooline eraldamine – sex segregation

Sooline erinevus – sex difference; sexual difference

Sooline eripära – gender characteristics

Sooline feminism – gender feminism

Sooline identiteet – gender identity

Sooline indikaator – gender indicator

Sooline kihistumine – gender stratification

Sooline konstruktsioon – gender construction

Sooline kord – gender order

Sooline käitumine – gendered behaviour

Sooline lõhe – gender gap

Sooline monitooring- gender monitoring

Sooline mõõde – gender dimension

Sooline määramine – gender order

Sooline neutraalsus – gender neutrality

Sooline palgavahe – gender wage gap

Sooline perspektiiv – gender perspective

Sooline segregatsioon – gender segregation

Sooline sildistamine – gender labeling

Sooline skeptitsism – gender skepticism

Sooline sotsialiseerumine – gender socialization

Sooline statistika – gender statistics

Sooline tagakiusamine – gender harassment

Sooline tasakaalustamatus – gender imbalance

Sooline tähendus – gender relevance

Sooline tüpiseerimine – sex-typing

Sooline vahe – gender gap

Sooline vastavus – gender relevance

Sooline võrdõiguslikkus – gender equality; sex equality; sex equity; sexual equality

Sooline vägivald - gender violence; gender-based violence

Sooline ülesehitus – gender construction

Soolise ebavõrdsuse hüvitamine – redressing gender inequality

Soolise võrdõiguslikkuse analüüs – gender equality analysis

Soolise võrdõiguslikkuse kavandamine – gender planning

Soolise võrdõiguslikkuse süvalaiendamine – gender mainstreaming

Soolised staatususkumused – gender status beliefs

Soolised suhted – gender relations

Sooliselt eraldatud jaotamine – sex-segregated division

Sooliselt eristatud – gender polarized

Sooliselt neutraalne keel – gender-neutral language

Soolistatud – gendered

Soolistatud institutsioonid – gendered institutions

Soolisustatud sundus – gendered coercion

Soolisustunud sundus – gendered coercion

Soopimedus – gender blindness

Soopoliitika – politics of gender; sexual politics

Sooprobleeme eirav – gender blind

Soorežiim – gender regime

Soorolli tugevdamine – gender role intensification

Soorollid – gender roles

Soorollide süsteem – gender system; sex system

Soorollikäitumine – gender-role behaviour

Soosotsioloogia – sociology of gender

Soostereotüübid – gender stereotypes

Sootundlik – gender sensitive

Sootundlik statistika – gender statistics

Sootundlikkus – gender sensitivity

Sootüüpiline – gender typical; sex-typical

Soouurimus – gender studies

Soouuringud – gender studies

Sotsiaalfeminism – social feminism

Sotsiaalne eristamine – segregation

Sotsiaalne kihistus – social stratification

Sotsiaalne sugu – gender

Sotsiaalne taastootmine – social reproduction

Sotsiaalne õppimine – social learning
Sotsiaalse sugupoole kujunemine – gender development
Sotsialistlik feminism – socialist feminism
Statistiline diskrimineerimine – statistical discrimination
Sugupoole ideoloogia – gender ideology
Sugupoole püsivus – gender constancy
Sugupoole skeemi teooria – gender schema theory
Sugupoole sotsiolekt – genderlect
Sugupoole stabiilsus – gender stability
Sugupooleaspekt – gender aspect
Sugupooleuurija – gender scholar
Sugupooleuuringud – gender studies
Sugupoole demokraatia – gender democracy
Sugupoole erinevused – gender diversity
Sugupoole kokkulepe – gender contract
Sugupoole polaarsus – gender polarity
Sugupoole suhted – gender relations
Sugupoole suhtes neutraalne – gender neutral
Sugupoole täiendavus – gender complementarity
Sugupoole võrdõiguslikkus – gender egalitarianism; gender equality
Sugupoole üheõiguslikkus – gender equity

Š

Šovinism - chauvinism

T

Tarbefeminism – commodity feminism

Tasustatud ja tasustamata töö sooline jagunemine – gender distribution of paid and unpaid work

Teine sugupool – second sex

Topeltstandard – double standard

Traditsiooniline sugupoolte polaarsus – traditional gender polarity

Transtsendentaalne feminism – transcendental feminism

Töö feminiseerimine – feminization of labour

Töölane diskrimineerimine – employment discrimination; workplace discrimination

Töölane segregatsioon – employment segregation; job segregation

Tööjõu sooline jagunemine – sexual division of labour

Tööturu segregatsioon – segregation of the labour market

Tüdrukute vägi – girl power

U

Uus feminism – new feminism

V

Vaenulik seksism – hostile sexism

Vaesuse feminiseerimine – feminisation of poverty

Vaimne feminism – spiritual feminism

Vastuseisev naiselikkus – resistant femininity

Vertikaalne segregatsioon – vertical segregation

Võltsosalus - tokenism

Võrdne kohtlemine – equality of treatment

Võrdne tasu võrdväärse töö eest – equal pay for work of equal value

Võrdsuse feminism – equity feminism

Võrdõiguslikkuse aspekti arvestamise kontrollimine – gender proofing

Võrdõiguslikkuse feminism – equality feminism

Võrdõiguslikkuse kontroll – gender audit

Võrdõiguslikkuse saavutamise erimeetmed – affirmative action

Võrdõiguslikkust toetavad meetmed – positive action

‘Väravavahi’ teooria – gatekeeping theory

Värviliste naiste feminism – womanism

Värviliste naiste feminismi teoloogia – womanism theology

Ö

Ökofeminism – ecofeminism

Ü

Ühele soole suunatud tooted – gender-targeted productions

Ühiskondlik soo määramine – social gender order; societal gender order

Ümberpööratud sugupoolte polaarsus – reverse gender polarity

KOKKUVÕTE

Käesolev magistriprojekt on valminud Tartu Ülikooli kirjaliku tõlke magistriprogrammi raames. Projekti eesmärk oli koostada väike inglise-eesti seletav sõnastik soolise võrdõiguslikkuse teemal. Sõnastik on mõeldud tõlkijatele, eriti eurotekstide tõlkimiseks, ja praktilise abimaterjalina võrdõiguslikkuse teemalise kirjanduse lugemiseks.

Käesolev projekt on jagatud viieks osaks. Esimeses osas antakse teoreetiline ülevaade soolise võrdõiguslikkuse ja feminismi arengust maailmas ja Eestis. Teises osas selgitatakse sõnastiku koostamise metodoloogiat ja sõnastiku sõnavaliku kriteeriume. Kolmandas osas käsitletakse sõnastiku koostamisel tekkinud probleeme ja tehtud tähelepanekuid. Järgnev inglise-eesti sõnastikuosa sisaldab 312 kirjet. Iga kirje koosneb ingliskeelsest peasõnast, eestikeelse(te)st tõlkevaste(te)st ja selgitavast teabest. Sõnastikule järgnev eesti-inglise indeks võimaldab tõlkimist ka vastupidisel suunal, eesti keelest inglise keelde.

SUMMARY

University of Tartu

Faculty of Philosophy

Institute of Germanic, Romance and Slovenic Languages and Literatures

Aimi Tedresalu

Väike inglise-eeesti seletav sõnastik soolise võrdõiguslikkuse teemal / Little Estonian-English explanatory glossary on gender equality

This Master's Project is the final project for the applied Master's degree in Translation. The aim of the project was to compile a little explanatory English-Estonian glossary on gender equality. It is intended for translators, especially for translating EU texts, and hopefully provides practical help for people, who want to read literature on the topic in English.

The Master's Project has been divided into four main chapters. It begins with a theoretical part that serves as an introduction into the questions of gender equality and feminism. The second part explains the methodology of compiling the glossary. The third part gives an overview and comments on the problems, which occurred in the process of compiling the glossary. The glossary contains 312 entries. Each entry includes the headword in English, the Estonian equivalent (often with synonyms) and explanatory information. With the help of the Estonian-English index it is also possible to translate from Estonian into English.

KASUTATUD KIRJANDUS

100 mõistet naiste ja meeste võrdõiguslikkuse kohta. EV Sotsiaalministeerium

Bowles, Gloria and Klein, Renate Dualli: Theories of Women's Studies, 1989

Code, Lorraine (toimetaja): Encyclopedia of a feminist theories. London; New York : Routledge, 2002

Eagly, Alice H., Beall, Anne M., Sternberg, Robert J (editors): Soopsühholoogia. Sugupoolte psühholoogia

Ferree, Myra Marx (toimetaja): Revisioning gender, Thousand Oaks [etc.] : Sage, 1999

Holmes, Leslie: Post-Communism, Durham, 1997

Humm, Maggie: Modern Feminism, New York, Columbia University Press, 1992

Humm, Maggie: The dictionary of feminist theory, New York [etc.] Prentice Hall : Harvester Wheatsheaf, 1995 (second edition)

Kivimaa, Katrin: Teise tootmine – Ida-Euroopa ja feminism. Ariadne lõng, nr 1-2, 2000.

Koivunen, Anu & Liljeström, Marianne (toimetajad): Vötmesõnad: [10 sammu feministliku uurimiseni]. Tallinn : Eesti Keele Sihtasutus, 2003

Mõjude hindamine sugupoolte aspektist: Juhendmaterjal. Sotsiaalministeerium 2004

Mänd, Kadi: Kas Eesti on feminismi jaoks liiga hea? Postimees, 05/29/2000.

Narusk, Anu: Eesti naised ja ratsionaalsed valikud. Ariadne lõng, nr 1-2, 2000

Richardson, Diane and Robinson, Victoria: Thinking Feminist: Key Concepts in Women's Studies". The Guildford Press New York, 1993

Ruth, Seila: Issues in feminism: an introduction to women's studies. Third edition, 1995.

Shukla, Bhasker A: Women on Women: A feminist Study, Sarup@Sons 2006

Tali, Margaret: Monument feminismi puudumisele. Eesti Ekspressi kultuurilisa Areen, 02/12/2005

Weedon, Chris: Feminism, Theory and the Politics of Difference, Blackwell Publishers 1999

Wharton, Amy S: The Sociology of Gender: An Introduction to Theory and Research. Blackwell Publishing 2005

Wingfield, Nancy M and Bucur, Maria (toimet): Gender and War in Twentieth-Century Eastern Europe. Indiana University Press, 2006

Zerilli, Linda M: Feminism and the Abyss of Freedom. The University of Chicago Press, 2005

Elektroonilised allikad:

Klefeld, Tulvi: Soolise võrdõiguslikkuse süvalaiendamine. Bakalaureusetöö, Tartu Ülikool, 2004

<http://www.enut.ee/lisa/Gender%20mainstreaming.bak.doc> (12.mai 2010)

Laas, Anu: Feministlik perspektiiv sotsioloogias. Magistriväitekiri sotsioloogia erialal

<http://www.ut.ee/gender/pdf/feminism.pdf> (12. mai 2010)

Mälksoo, Maria; Rand, Luule; Saarna, Kristiina; Tammpuu, Piia: Feminismi võimalikkusest Eestis. Uurimustöö loengukursuses *Poliitilised ideoloogiad* Tartu 2000

<http://www.ut.ee/ABVKeskus/muu/Feminism.doc> (12.mai 2010)

Pettai, Iris; Proos, Ivi (töö koostajad); Papp, Ülle-Marike (töö koordineerija): Indikaatorite süsteem ja monitooring soolisest võrdõiguslikkusest Eestis. Eesti Avatud Ühiskonna Instituut, EV Sotsiaalministeerium, Tallinn, 31.mai, 2003

[http://213.184.49.171/www/gpweb_est_gr.nsf/HtmlPages/VO_monitooring/\\$file/VO_monitooring.pdf](http://213.184.49.171/www/gpweb_est_gr.nsf/HtmlPages/VO_monitooring/$file/VO_monitooring.pdf) (12.mai 2010)

Saluraid, Anne: Lühidalt feminismist. Koduteel, 02/2003

<http://www.metodistikirik.ee/koduteel/artikkel/23> (12.mai 2010)

Sooline võrdõiguslikkus ja poliitiline võim (26.06.2003)

<http://www.hot.ee/eririnne/erpow/title.htm> (12.mai 2010)

Walker, Alice: The Woman's Movement – Our History

<http://feminism.eserver.org/theory/feminist/Womens-Movement.html> (12.mai 2010)

Wikipedia

<http://en.wikipedia.org/wiki/Feminism> (10.märts 2010)